

Uppgift: Försvara fosterlandet

Uppbyggnaden av finska landskapstrupperna går planenligt. ► 10

Populär lump för hemvärnet

Historia skrevs när plutonerna ryckte in i Visby och Falun. ► 18

Metodiskt anfall på Dagsådalen

Insatsförbanden i Jämtland visade bettet på inspektionen. ► 22

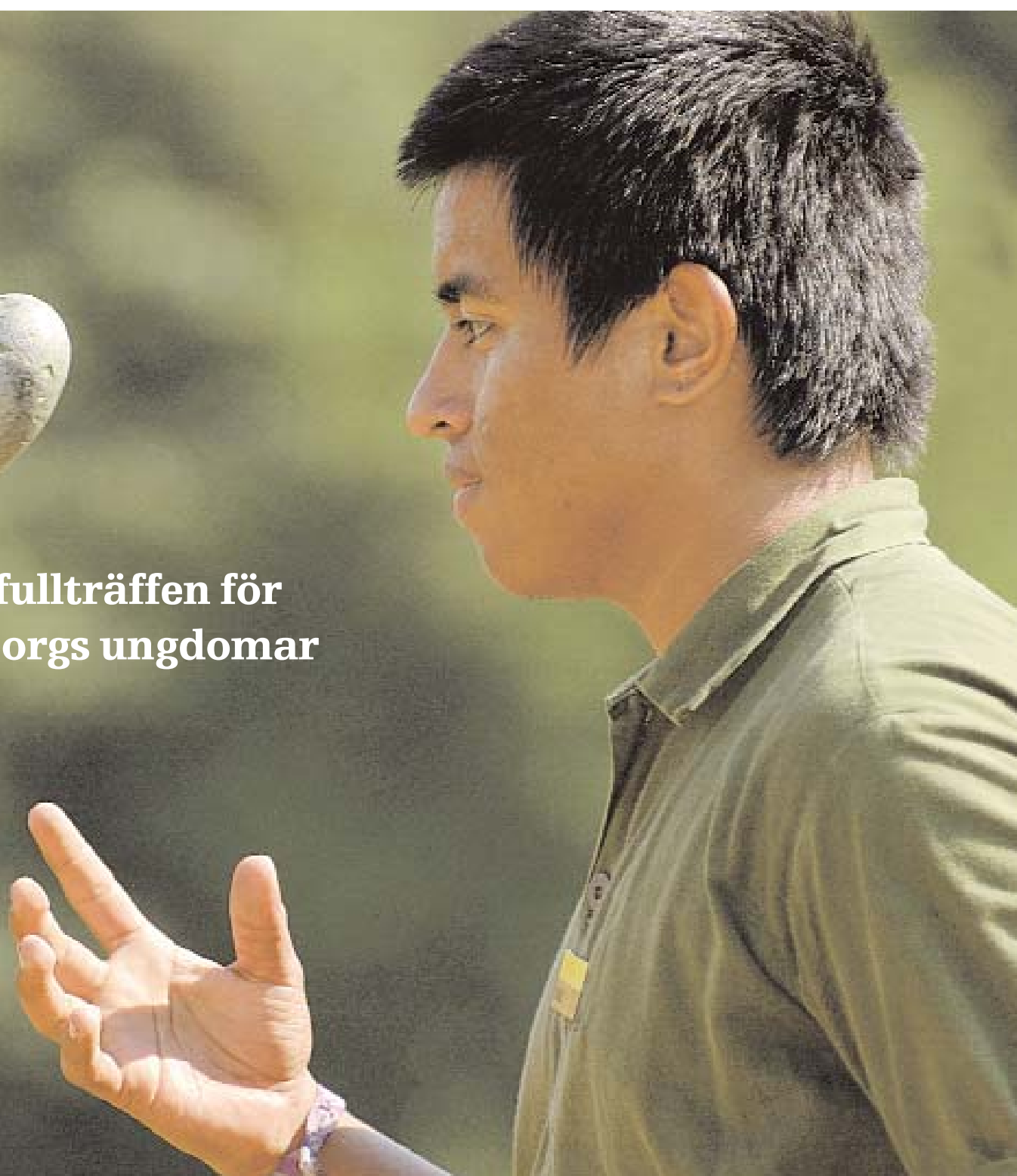
Jobbar prestigelöst för hemvärnet

Nära trädtopparna när Frivilliga flygkåren tränar lågflygning. ► 37

Hemvärnet 4/5 2006

Tredje fullträffen för Skaraborgs ungdomar

Ett (till) steg framåt

FOTO: ULF IVARSSON

Välkomna åter till hemvärnsverksamheten efter en helt fantastisk sommar som jag hoppas varit uppfriskande för dig.

Precis i dagarna tar vi i hemvärnet ett stort utvecklingssteg. Den 18 september påbörjades på två ställen i landet försök med direktutbildning till hemvärnet. Denna utbildning är en cirka tre månader lång värnplikt. Principen är lokal rekrytering och lokalt genomförande. I Visby tecknar deltagarna kontrakt med hemvärnet redan från första tjänstgöringsdagen. Vi gör detta för att säkerställa att Försvarsmakten (hemvärnet) finns över hela landet. Denna direktutbildning är således främst riktad mot de områden där ingen eller liten uttagning sker till värnpliktstjänstgöring. Under 2007 genomförs fortsatta försök i Dalarna, Jämtland och Lappland.

Sedan förra numret har det hänt några saker som har en stor principiell betydelse för oss. Jag tänker då främst på den tragiska händelsen i Täby då en hemvärnssoldat skottskadade en flicka lindrigt och sedan tog sitt eget liv. Jag vill inleda med att säga att all inblandad hemvärnspersonal inom Attundalands hemvärnsbataljon och Södra Roslags hemvärnskompani såväl som på Livgardet gjort ett fantastisk bra arbete med att hantera hela händelsen. Jag är mycket nöjd med deras agerande som kan få bilda skola för framtida krishantering.

Frågan om vapen och vapenhantering är principiell för hemvärnet. Det är inget krav att förvara vapnet i bostaden. En stor del av våra vapen centralförvaras idag i någon form. Emellertid är kravet och behovet för vår övningsverksamhet sådant att en tvingande centralförvaring skulle vara fördömande.

Iflera år har vi haft ett patronlageslås som gör att vapnet är obrukbart om det stjäls. Vi har dock ingenting som skyddar den enskilde soldaten från att misstänkas som en potentiell våldsmän. Detta är inte bra för vårt förtroende i det samhälle vi är satta att skydda. Således kommer en påtaglig åtgärd att bli att den enskilde inte längre har direkt tillgång till sin vapenlåsnyckel. Denna kommer istället att förvaras hos lämplig chef i or-

ganisationen och lämnas ut i samband med övning eller insats. Detta kommer att innebära vissa olägenheter. Framförallt måste tid avsättas för vapenvård under själva övningen, men detta skall vägas mot att vi har kvar vårt goda rykte samtidigt som vi fortfarande kan öva på ett effektivt sätt.

Under sommaren har en stor mängd av avtalsorganisationernas nyrekryterade personal genomfört utbildning. Denna har varit mycket bra, vilket innebär att vi nu tillförs modernt utbildade och entusiastiska befattningshavare. Det är nu viktigt att ta hand om dessa i förbanden, ett ansvar som vilar på alla chefer som har personal ur avtalsorganisationerna.

Jag har också träffat en lång rad hemvärnsbefäl och soldater som förkovrat sig på olika kurser genom bland andra försvarsutbildarnas försorg. Hög kvalitet har präglat utbildningen som är ett gott tillskott i våra förband.

18–21 oktober genomförs för första gången ett större test på vår förmåga att verka över stora områden med våra insatsplutoner. En insatspluton från vardera Västerbotten, Stockholm, Dalarna och Skåne kommer då under en insatskompaniledning från Stockholm att efter tilltransport lösa uppgifter runt Försvarsmaktens högkvarter, riksdagshuset, regeringskvarteren samt Rosenbad. Jag ser fram mot detta som också ger oss en möjlighet att visa upp oss för såväl allmänhet som Försvarsmaktens ledning.

Under hösten, precis när du läser detta, pågår en genomlysning av våra förbandsmålsättningar. Hemvärnsförband, utbildningsgrupper, avtalsorganisationer och andra har lämnat synpunkter och ett omfattande arbete genomförs just nu för att revidera organisationen (TOEM).

I skrivande stund har vi fått ett regeringsskifte. Jag utgår från att den nya regeringen också inser den stora betydelsen av ett starkt, folkförankrat hemvärn över hela landet.

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

Språkrapport från humorkuben

Lyssnade på en genomgång av ag CL, som betyder arbetsgruppen för central ledning. Högkvarteret ska omorganiseras – igen. En gång i tiden räckte det med försvarsstaben, arméstaben, flygstaben och marininstaben. Då var det lätt att förstå vad som pågick. Sen delades högkvarteret in i grundorganisationsledning och krigsorganisationsledning. Fortfarande kunde skattebetalarna ana vad som hände i modulerna på Lidingövägen. Konsulterna vill nu införa förmågeskapande-, förmågeutnyttjande- och stödprocesser. Här inträffar för de flesta av oss en slutlig brytning mellan terminologin och våra föreställningar om vad personalen sysslar med.

Vad som händer är nämligen att flödet av konkreta ord som behövs för att sätta hjärnan i arbete upphör. Låt oss ta ett par exempel. "Sommar" eller "skrotbil" skapar bilder i huvudet och gör lyssnaren eller läsaren alert. Men vem får associationer till "delårsrapport" eller "resursdialog"?

Den militära världen är annars bra på att använda målade ord och begrepp. Man "brainstormar" inte här utan "tänker högt, blött och fritt". Utrycket är

hämtat från signalisterna, som får bättre samband om radion placeras just så. Mycket annat från det militära fackspråket återfinns i det dagliga samtalet. Vi träffas inte utanför ingången utan har vår "kp" (kolonnbildningspunkt) där. Om något känns mindre lyckat och vi behöver göra om heter det "rök bakåt", vilket syftar på att man förblindar motståndaren med rök för att kunna dra sig ur striden.

På den tiden pessimister räknade med möjligheten av allmän mobilisering talade en humoristisk pansarmajor om fenomenet som "de tappade hakornas dag". En övning är inte slut innan den "diskas av".

Med ett lån från marinen "tar vi ut besticken" när vi klargör, undersöker, planerar eller förbereder någonting – betydelsen är lite svävande.

Har vi gjort bort oss ordentligt "sk-ter vi i det blå skåpet" eller har i svårare fall irrat oss ut på "Fisens mosse". Det kan man inte gärna döpa en avdelning i högkvarteret till, men våra kära organisationskonstuler borde nog snegla lite på den folkliga ordskat-ten i humorkuben (högkvarteret) när de letar efter namn på nästa process.

ULF IVARSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

4 Hemvärnsnytt

Befälen tar hand om vapennycklarna. Falufältet och Horssjön räddas. Bronsmedalj instiftas.

15 Skaraborg vann för tredje året

Ungdomslaget från Försvarsutbildarna i Skaraborg triumferade över de norska elitlagen.

18 Direktutbildningen på gång

Tidningen var på plats i Visby och Falun när första kullen ryckte in.

20 Bilden

Bistra miner hos blekingebesättning som inte får köra stridsbåt.

22 Jämtland ställer om

Nya uppgifter lärs ut av utlandsvana fältjägarbefäl.

25 Glimminge mot trenden

Kompaniet på Bjärehalvön inviger sin nya hemvärnsgård.

26 Motorcyklar är livet

Tjejer och killar som kan meka och älskar terrängkörning samlades i Karlsborg.

28 Porträttet

Vem är han, stabschefen?

30 Kultur

32 Stridsklara för EU-armén

En viktig komponent i stridsgruppen utbildas på P7.

34 Landet runt

Insatsplutoner från Sörmland försvarade högkvarteret.

37 Flyggrupp på låg höjd

Lågflygning kräver snabb uppfattning.

38 Debatt

Vi blir en militärmakt att räkna med.

40 Krylbosmällen i repris

OMSLAGSFOTO: ANDERS KÄMPE

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 4/5 oktober 2006. Årgång 66

Besöksadress

Lidingövägen 24
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson
Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Reporter: Therese Åkerstedt. Tel: 08-788 95 81

Grafisk form: Forsberg Grafisk form AB

PRENUMERATION Helår/5 nr: 100:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Agneta Lorentzon
Tel: 0171-93 190
Tel/Fax: 073-626 19 15
E-post: lorentzon.agneta@telia.com

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
6	20 oktober	8 december
1/2007	12 januari	23 februari

TS-kontrollerad upplaga 2005: 44 000 ex

Tryck: Color Print Sweden, 2006

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Falufältet och Horssjön räddas

I skjutfältsutredningens slutförslag finns både Falun, Horssjön och Villingsberg i Värmland kvar. Skogstibble i Uppland läggs dock ned, fast budet från början var ett annat.

● Hemvärnsförbanden i Värmland och Dalarna får av allt att döma fortsätta skjuta på sina invanda fält. Planerna att lägga ned dem har skrinlagts. Ett formellt beslut tas i dagarna. Tanken att sätta Horssjön i malpåse avvisades av både hemvärnsledningen i Värmland och rikshemvärnschefen. I ett brev till rikshemvärnschefen skriver de tre bataljonscheferna att om Horssjön avvecklas kommer det att medverka till en näst intill total nedläggning av hemvärnet i Värmland.

Förlusten av Skogstibble blir ett avbräck för upplänningarna. Fältet försvinner eftersom det anses vara för tätt mellan fälten i Mälardalen. Istället får förbanden öva på Veckholm och Härads utanför Enköping respektive Strängnäs.

Byggs ut

Hemvärnet går alltså relativt helskinnat ur stålbadet men några frågetecken återstår. Ett är vad som ska hända med skjutbanorna i Gävle, ett annat var förbanden i södra Roslagen ska skjuta.

Skjutbanan på Myttinge har flyttats till Karlskrona. Fältet blir kvar kvar enbart för lösövningar och många har lång väg ända till Väddö.

En öppning av Mellinge- och söder om Norrtälje framkastades på ettskjutfältsmöte på Liv-

Förslaget att lägga Horssjön i malpåse och låta värmlänningarna köra vidare till Villingsberg drogs tillbaka. FOTO: ULF IVARSSON

gardet i september som en tänkbar kompromiss, trots att det står på avvecklingslistan.

Norrut ser situationen riktigt bra ut. I Bodenområdet byggs fälten rentav ut genom markköp. Det gäller för övrigt även Revinge och Prästtomta.

Grytan i Jämtland är visserligen mycket lämplig för hemvärnet. Där finns förläggning, mat-sal och skjutbanor, men driften är dyr och det är bättre att satsa på skjutbanorna i Dagsådal, resonerar utredningen. Även Torråsen, Bynäset och Flon försvinner. Inom I 19:s område tas även Tjärnmyran och Stormyran bort medan Umeå, Härnön och Skärvi-ken lever vidare.

I valet mellan Bulid och Sågebacken i Bohuslän fastnade utredningen för att bevara det senare. Motivet är att Bulid ligger närmare stan.

På Säre behålls skjutbanorna. Göteborgarna mister Björlanda och fyra små fält i kustbandet,

men behåller Sisjön och kan också öva på I 15:s gamla övningsfält Bråt.

Skaraborgare och östgötar kan fortsätta nyttja Skövde, Kråk och Prästtomta, som alla ligger i ett så kallat stridsgruppsområde.

Ringnäs kvar

Hallänningarna blir av med det centrala Vapnöfältet, i övrigt blir det inga förändringar. De får till och med behålla Ringnäs, som levde farligt i ett tidigt skede i utredningen.

På Skillingaryd reduceras servicenivån. De berörda går med på en nedläggning av Kronobergshed där hemvärnet i dag har hemvärnsgård och förråd. Trycket ökar då mot Kosta.

Den nya skjutbanan i Kalmar färdigställs i enlighet med en överenskommelse i somras. Utredningen tog ändå ställning mot, men påverkades till sist av hårda fakta från hemvärnet. Blekinge behåller Kallinge och Ro-

senholm och i Skåne vore allt frid och fröjd om inte högkvarteret har bestämt sig för att slopa Husie, som hemvärnet tidigare uppvaktat försvarsministern om. I sista varvet ändrade sig dock högkvarteret om Rinkaby, som nu får leva kvar. Fredriksberg utanför Ystad stryks däremot, men å andra sidan behålls Kabusa som var i farozonen tidigare.

Kritisk

En av hemvärnets nya "hussar", chefen för Livgardet, överste Svante Borg känner för sina förband:

– Jag är väldigt kritisk till förslag där man inte exakt kan se vinsten. Vi får inte slå undan benen för hemvärnet. Övningsfältet är kärnverksamhet. Man kan inte tvinga frivilliga att transportera sig i timmar utöver övnings-tiden.

Utredningen har kritiserats internt. Den består av ett hopklipp av lösa delar från norr till söder. Den ansvarige på högkvarteret gick dessutom i pension under remissvarvet.

Överstelöjtnant Lars Rune fick istället den otacksamma uppgiften att avsluta arbetet:

– Vi har bedömt hur hållbara argumenten är i förhållande till kostnaderna. Skulle vi godta alla remisser skulle vi inte kunna lägga något förslag alls.

ULF IVARSSON

Dagny kollade beredskapen

● Ingen planering är fullständig utan övning, säger generalmajor Anders Lindström, försvarsmaktens operative chef tillika tidigare rikshemvärnschef.

Anders Lindström menar att myndighetens uppgift att för-svara Sverige på senare tid kommit i skymundan, till förmån för det nya insatsförsvarets internationella inriktning. Resultatet av Dagny kommer att utgöra grunden för en revision av de gällan-

de orderverken för Försvarsmaktens beredskap.

Eksjö och Nässjö hvarsinsatsplutoner genomförde en övning i försvar, eldöverfall, fordonskontroll (VCP), patruller, spaning samt prickskyttemoment. Övningen började med att plutoncheferna fick info om försvarsmaktens beredskapskontroll Dagny där man också fick beredduppgift att skydda Ing 2.

I Stockholm tog Stockholms

insatskompaniledning tillsammans med en insatspluton från Uppland och en från Södermanland över bevakningen av högkvarteret och K1 (vars område ligger intill högkvarteret). Det började med att plutonchef och ställföreträdare rekognoserade området och fick en order under fredagen.

Upplandsplutonen, som bestod av soldater från samtliga plutoner i Upplands insatskom-

pani, samlades sedan under fredag kväll och lördag morgon för att påbörja färden mot Stockholm från Enköping. På övningar av denna typ är det tydligt att hemvärnet får en allt större betydelse för insatsförsvaret på hemmaplan.

PER-OLA OLSSON

Läs mer på webbplatsen för Östra Aros insatspluton och på sidan 36 i denna tidning.

Åtgärdspaket stoppar skottlossningen

Skottlossningen i Täby den 2 juli då en kvinna skadades lindrigt och den 21-årige hvsoldaten därefter tog sitt eget liv kommer att leda till ändrade regler.

● Den stora nyheten är att den enskilde inte längre ska förvara nyckeln till patronlägeslåset. Den kommer istället att finnas hos ett särskilt utsett befäl, oftast plutonchefen.

– Vi vidtar nu åtgärder som också skyddar hvsoldaten från att bli misstänkt för att vara en potentiell våldsmän, säger riks-hemvärnschef Roland Ekenberg.

Omkring 20 000 hvsoldater har sina vapen i bostaden, främst för att det är enklare än att hämta det i kassuner. Gemensamma transporter kan också i sig skapa säkerhetsproblem.

Privata skåp

Ett tusental säkerhetsskåp krävs för nycklarna och 500 ska köpas in. De övriga befälen förmodas ha privata vapenskåp som nyckelringen kan ligga i.

Nackdelen med denna lösning är att vapenvården måste göras på övningsstid.

Även nya regler för polisens

beslag av vapen förbättrar läget. Från den 1 juli i år till dags dato tog man in 20 vapen från hemvärnssoldater som figurerat vid larm eller i utredningar. Polisen vet numera vilka hemvärnsmän som har militära vapen hemma. Ett antal vapen hämtas därtill av hemvärnsförbanden själva utan större dramatik genom den personkännedom som ändå finns.

Överens om åtgärdspaket

Den utredning som ÖB beställde direkt efter Täby-händelsen skulle ha redovisats den 1 oktober. Vid pressläggningen av denna tidning var emellertid polisutredningen från Täby ännu inte offentlig. Materialet kan innehålla uppgifter som gör det nödvändigt att ännu en gång se över detaljerna i det paket av åtgärder som MUST, rikshemvärnschefen och generalläkaren hittills enats om.

Förutom ändrade rutiner för nycklarna handlar det om att förbättra den intervju som kom-

panichefen gör med nya soldater innan de antas.

Vidare införs en hälsodeklARATION liknande den som lämnas av personal i utlandsstyrkan. Det räcker inte längre att intyga att man kan gå 300 meter i skogen utan att bli andfädd.

Uppföljning av individen

En skrivelse ska dessutom skickas till kommunerna som betonar att det är de sociala myndigheterna som ska yttra sig över ansökningar till hemvärdet. I dag är det olika tjänstemän, i några fall räddningschefen.

Anvisningar för uppföljning av hur individen deltar i verksamheten ska också ges ut.

Däremot är det enligt rikshemvärnschefen inte någon idé att höja säkerhetsklassningen för soldaterna.

Planen är att dessa åtgärder ska träda i kraft 30 juni 2007 eller 31 december i de områden som främst övar på hösten.

ULF IVARSSON

Dålig reklam. Aftonbladets förstasida 3 juli 2006. Ett paket av åtgärder ska minska risken för upprepningar.

Utbildning i intervjuteknik behövs

Det finns i dag inga metoder att vetenskapligt förutsäga ett psykiskt sammanbrott, säger docent Bengt Bergström, f d forskningschef i FOA apropå Täby-händelsen.

● En sökning i brottsregistret avslöjar om personen gjort sig skyldig till grova våldsbrott. Däremot kan inte hemvärdet få reda på om personen lider av psykotiska störningar med dålig verklighetsuppfattning. Sådana journaler lämnas inte ut utan vidare.

– Även om så skedde krävs dyra expertutlåtanden och förfarandet kan vara direkt integritetskränkande, säger docenten i psykologi Bengt Bergström, f d forskningschef på Försvarets forskningsanstalt.

I praktiken återstår olika diagnostiska undersökningar som anställningsintervju, psykolo-

gisk intervju, psykologiskt testbatteri, personlighetstest och psykiatrisk sinneundersökning. Om precisionen är tillräckligt hög blir prognosen någorlunda tillförlitlig.

Ingen garanti

Den enkla anställningsintervju som görs idag kostar ingenting. De avancerade undersökningarna görs av proffs och är därför mycket dyra och förmodligen omöjliga i hemvärnssammanhang. Ingen av dem ger för övrigt någon garanti att hitta psykopater och galningar.

– Det psykologiska personlig-

hetstestet står i en del fall på en minst sagt bräcklig teoretisk grund, säger Bengt Bergström.

En fördel med en anställningsintervju som den som görs av kompanichefer i hemvärdet är att båda parter har samma mål, medlemskap. Samtidigt finns en risk för verkligt grova felbedömningar om både sökande och intervjuare undviker känsliga ämnen, alltså sådana som skulle kunna diskvalificera den sökande.

Duperar experter

– En intervjuare utan utbildning har små möjligheter att ge en

någorlunda täckande bild av den sökandes psyke eller lämplighet.

Extra svårt är det med sökande som har en psykopatisk läggning. De är duktiga på att dupe- ra och lurar ofta de mest kvalificerade experter.

– En amatör har ingen chans, säger Bengt Bergström. Hans rekommendation till hemvärdet är därför att ge kompanicheferna en komprimerad utbildning i intervjuteknik och personbedömning. Detta kan med måttliga kostnader klart öka värdet av intervjun.

ULF IVARSSON

Ingen kvot för bronsmedaljen

Äntligen får den menige hemvärnssoldaten en rejäl medaljchans. Valören är brons och den kan ges tre gånger.

● Hemvärnets medaljer tilldelas sällan meniga hemvärnssoldater. Förklaringen är lika enkel som naturlig: Befälen har i regel många tjänstgöringsår och lägger ofta ner väldigt mycket tid på hemvärdet.

Från den 1 juli 2007 har vi också en bronsmedalj. Bronset utdelas efter förtjänst och det finns ingen kvot som i fallet med silver och guldmedaljerna. Men det ska vara en god motivering för att medaljen ska behålla sin karaktär av förnämlig och eftersträvnsvärd utmärkelse. Värdefulla insatser som främjat hemvärdet krävs. Medaljen kan utdelas tre gånger till samma mottagare, vilket markeras med stjärnor på bandet eller släp-spännet.

Dessutom instiftar rådet en kunglig silvermedalj som komplement till de redan existerande kungliga guldmedaljen. Formellt går det till så att rådet vänder sig till kungen med ett förslag. För silvret krävs "förtjänstfull aktiv verksamhet för hemvärnsrörelsen eller "mycket berömlig gärning" inom hemvärdet.

Silver- och bronsmedaljerna följer samma heraldiska mönster som de övriga.

I samma veva slopas en paragraf om att en soldat från avtalsorganisationerna först måste ha medaljerats av sin egen organisation innan han eller hon kan få hemvärnets silvermedalj.

Guldmedaljen blir nu ännu mera värd som hemvärnets högst utmärkelse.

Även i fortsättningen kan utländska medborgare i enstaka fall få våra medaljer. Det är till exempel tradition att rikshemvärnscheferna byter medaljer då det finns en möjlighet för särskild tilldelning.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

FAKTA

Nästa medaljutdelning omfattar 168 silvermedaljer. Det blir tio medaljer per tusen uppfyllda avtal. Gotlands kvot är i år fyra, Lapplandsjägargruppens tre och Skånes åtta för att ta några exempel. Det är inte säkert att alla verkligen hamnar på bröstet. Faktiskt händer att man lokalt inte hittar en enda värdig kandidat.

Bronsmedaljen är helt fristående från de övriga. En tanke som vädrades i rådet är att om man fått den tre gånger borde det vara dags för silver.

För att få den kungliga medaljen i guld måste man först ha den i silver.

En annan fin utmärkelse är Petri-medaljen, som finns i brons och silver och är en stor ära för mottagaren. HBR, Hemvärnsbefälets riksförbund bestämmer vem som ska få den. Minst 15 år i hemvärdet krävs. En Petri-medalj i silver ges mycket sällan till den som redan fått den i brons.

Motorcyklarna inte längre hemlösa

● Frivilliga motorcykelkåren, FMCK, är uppsagda från sitt förråd på Tullinge och en temporär lösning är Skövde där all material som nu är utspridd i landet kan förvaras under tak på ett och samma ställe. Målet är att hitta en kombination av förråd

och meklolal i Skaraborg.

FMCK har hittills fått 1 700 maskiner och övertar nu de sista 1 000 från Försvarsmakten. För hemvärdet behövs 1 500. Övriga kommer att plockas isär och förvandlas till reservdelar. Varje användbar del tvättas, kontrolleras

och registreras och för detta ändamål måste man ha en varm lokal i storleksordningen 400 kvadratmeter.

När alla cyklar tagits om hand räknar man med att hemvärdet ska ha användbara motorcyklar de närmaste tio åren.

I Arboga finns också reservdelar till mc 258 som rikshemvärnsavdelningens chef Thomas Johansson hoppas att FMCK kan få överta.

Det rör sig om 600 pallplatser kompletta och spritt nya komponenter.

Inventering görs av hemvärnsgårdar

● En gång fanns otaliga hemvärnsgårdar, sen försvann de successivt i takt med att organisationen minskat och bygdeanknytningen försvagats. Ingen har i dag någon överblick över läget och därför behövs en inventering som grund för eventuella åtgärder.

Vi vet inte hur det ser ut och

inte ens hur vi vill ha det, konstaterade rikshemvärnsrådet vid ett sammanträde i augusti. Risk finns att ännu fler lokaler försvinner, när stat och kommun drar sig ur finansieringen.

– Avtalen börjar löpa ut. Försvarsmaktens besparingar drabbar oss. Därför är det angeläget att ta tag i detta, säger rådets l:e

vice ordförande Roland Svensson, Växjö.

Kompanichefen i Stockholms hvbataljon Mats Börjesson anser att det är statens uppgift att förse hemvärdet med gårdar. De rörelseägda gårdarna ska dock få leva vidare på egna villkor utan statlig inblandning.

ULF IVARSSON

Aktivt hörselskydd på gång

● Aktiva hörselkåpor typ Peltor anskaffas till hemvärdet och fördelas i höst. Perioden 12 oktober till 14 december distribueras 15.000 kåpor ut i landet till en total kostnad av nästan 14 miljoner kronor.

Modig revisor

● En ny och mer aktiv revision som inte bara handlar om räkenskaperna lovade nye revisorn Lars-Eric Cederlöf vid rikshemvärnsrådsmötet i augusti. Nej, han tänker följa hela verksamheten så att utlovade saker blir gjorda, att motioner behandlas och att verksamheten är effektiv och stämmer med målen.

– En revisor måste våga ställa krav och vara modig. Ni ska inte reagera negativt, tvärtom är alla välkomna till mig om ni vill att jag ska titta på något.

Lars-Eric Cederlöf anser att en revisor ska lämna avtryck och han ser som sin uppgift att missionera för rikshemvärnsrådet, vars arbete är för lite känt ute i rörelsen.

För flera av rådsledamöterna kom Lars-Eric Cederlöfs deklaration som en överraskning. De är vana vid att en revisor bara kollar boksluten. Sedan ett par år börjar fler och fler revisorer dock agera även på andra områden än rent ekonomiska.

Hemvärnet halade flaggan

● Under en helg i augusti gästades Oskarshamn av den tyska robotbåten S73 Hermelin med 36 man under befäl av kapten Patrick Pape. Hemmahamnen är Warnemünde. Det var ett officiellt besök med anledning av Oskarshamns 150-årsjubileum. Oskarshamns hemvärnskompani ansvarade för hissning och halning av flaggorna.

Hemlig hemma?

● Säkerheten vid arbete med hemliga uppgifter på privata datorer ska ses över. Det händer att till exempel kompanichefer måste sköta en del administration i hemmen och reglerna för hur man hanterar handlingar och hårddiskar behöver klarläggas ytterligare, påpekade Mats Börjesson från Livgardesgruppens hemvärn vid senaste mötet med rikshemvärnsrådet.

Alla nya ska bli skyddsvakter

Starten för en hvsoldat vässas med en introubildning som blir gemensam för hela landet.

● Teoretiskt och praktiskt skyddsvaktprov ingår för alla nyrekryterade till hemvärnet från 2007, även de som har behörighet från lumpen, fast då räcker det med 8-10 timmars uppfräschning.

– Vi arbetar med förutsättningen att alla nya soldater ska vara skyddsvakter senast andra året i hemvärnet. Det är det som är efterfrågat i dag, säger major Tommy Lacandler på HvSS samordningsavdelning.

Enligt förslaget blir det 26 timmar intro plus 20 timmars skyddsvaktsutbildning år ett och två utöver avtalstiden. Det är inte lite?

– Nej, men i dag ber vi nästan om ursäkt för att ta ut 20 timmar. Det ska vara en merit att vara med i hemvärnet och vem är medlem i en golfklubb utan att spela?

En instruktions-cd, som bygger på ett skyddsvaktspaket från Norra militärdistriktet har tagits fram av fänrik Odd Lind inom Tingsvalla hvbataljon. Den inne-

håller lärarhandledning och fyra teoretiska prov kopplade till 99 bilder och kan användas även för hemstudier. Detta utbildningspaket granskas nu av en arbetsgrupp ledd av löjtnant Stefan Pieksma, Norrbottensgruppen/ I 19 och kommissarie Lars Sjöberg, rikspolisstyrelsens polisrättssektion, för att senare kunna godkännas av högkvarteret.

En skyddsvakt i fred kan inte nöja sig med "halt eller jag skjuter" utan måste kunna handla efter "laga befogenhet", "nöd-värn", "våldsanvändning enligt polislagen" och många andra rättsregler. Viss personal behöver även behärska batong, fängsel och greppteknik.

– Ofta räcker en tillsägelse. Vapen är yttersta utvägen, säger Tommy Lacandler.

Utbildningen ska diskuteras på en konferens vecka 48 och färdigt underlag ingår i målkatalog 2007 som styr utbildningen.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

På den här cd:n finns allt en skyddsvakt behöver veta. Tommy Lacandler vill inte lämna ifrån sig skivan än.

Stridsgrupp och hemvärn hänger ihop

● Jag tror inte att hemvärnet behöver lämna ifrån sig pengar med anledning av hårdtsatsningen på den nordiska stridsgruppen. Det sa rikshemvärnschefen efter en genomgång av "core battalion" i NBG i Skövde i slutet av augusti. Förbandet är Försvarsmaktens absolut främsta prioritet just nu och man skyr inga ansträngningar för att nå målet. Bataljonen med understöd ska vara marschfärdig den 1 januari 2008 och detta datum är heligt.

Rikshemvärnschefen är inte heller orolig när det gäller tillgången på soldater i framtiden.

– De flesta av de 10 000 i årskullen är mer eller mindre frivilliga och därmed positiva från början. Alltså är flertalet tydligt rekryteringsbara för oss.

Stridsgrupp och hemvärn

hänger ihop på flera sätt.

– Om någon ska skydda uppmarschen är det enligt min mening hemvärnet, men det krävs då ändrade lagar för hemvärnets beredskap. Nuvarande regelverk är föråldrat. Vi behöver ha hemvärnslarm för insatser även i fredstid.

Bataljonschefen, överstelöjtnant Richard Johansson hade just kommit hem från en veckolång övning med engelska insatsförband i Centralamerikas djungler.

– Att kunna strida i djungel och öken är en framgångsfaktor. Vi måste också vara tydliga med syftet med insatserna. På vilket mandat uppträder vi 600 mil från Sverige?

Richard Johansson tror personligen att det hela kommer att resultera i en yrkesarmé, eller

något som mycket liknar en yrkesarmé.

Bataljonen är 750 man stark med kompanier från P 7, I 19, P4 och K 3 och därtill en finsk granatkastarpluton och är den största komponenten i Nordic Battle Group.

ULF IVARSSON

Svarta kpisten smälts ned

● Kpist m 45 jungler sin svanesång. Till den sista december i år smälts vapnen ner med undantag för några tusen exemplar som behövs för utbildning av hemvärnets avtalspersonal. Även dessa svarta kpistar förstörs när personalen fått sina pistoler under första halvan av 2007.

Mats lyssnar på rörelsen

Hemvärnsrörelsen, dess utveckling och framtid!

Hemvärnets förste ombudsman Mats Jonsson tvekar inte med svaret på frågan vems intressen han vill gagna i den nya rollen.

● I mitten på februari i år blev 49-åriga processingenjören och hemvärnskaptenen Mats Jonsson från Sundsvall hemvärnare på heltid. Han blev då något som är så svenskt att det även är ett etablerat uttryck på engelska. Han blev ombudsman. Tjänsten kallas hemvärnsombudsman och han är den förste i den rollen. Vi satte oss ner med Mats och diskuterade igenom erfarenheter och synpunkter från det första halvåret.

Det fanns från början en ganska vag inriktning om vad hemvärnets egen ombudsman skulle göra. Hur har det påverkat ditt sätt att arbeta?

– I första hand genom att jag har fått ta en massa kontakter och verkligen lyssnar på rörelsen. Då har man från olika håll framfört uppfattningar om vad jag borde göra. Sedan har jag själv undan för undan fått bilda mig en uppfattning om vad som bäst gagnar hemvärnet som helhet. Det har varit enormt stimulerande att komma in i en sådan här ny roll.

Bygga vidare

Det spekulerades innan du tillträdde om vilka grupperingar och intressen som skulle försöka påverka dig i din ombudsmannaroll. Har du känt av några sådana påverkningar?

– Jag har försökt suga upp intryck från alla håll. Men jag har inte upplevt att någon gruppering har försökt påverka mig mer

än andra. Den stora delen har varit medinflytande frågor via rådet.

Du har varit ganska aktiv med flera resor och många besök. Har du känt att detta lett till något praktiskt resultat eller kommer att leda till något praktiskt resultat?

– Ja definitivt. Nuvarande verksamhet i råden kommer att ligga till grund för det vi tar upp under viceordförandekonferenserna. Rollen som vice ordförande, alltså den främste valde representanten för hemvärnet, den rollen måste vi försöka bygga vidare på till en stark funktion.

Är det något speciellt inom hemvärnet som du vill försöka medverka till att på sikt förändra?

– Ja först är det tydliga saker som att antalet uppfyllda hemvärnsavtal måste höjas rejält. Se-

Det fanns flera namnförslag på den nya befattningen. Det blev hemvärnsombudsman.

Det fanns flera förslag till hemvärnsombudsman. Det blev Mats Jonsson.

Mats Jonsson har telefon 08-788 85 49. Mobil 070-677 52 95. E-post: mats.g.jonsson@mil.se

Ibland dyker det upp hemvärnare som sett mig i tidskriften Hemvärnet. Genom att jag varit med på ganska många aktiviteter så börjar jag kännas igen från sådana också.

Hur betraktas du när du gör dina besök ute i landet?

– Jag tror faktiskt att hemvärnarna uppfattar mig som en av dem. Det är ju också min strävan. Dessutom är det ju så att det är hemvärnsrörelsen i form av rikshemvärnsrådet som har anställt mig.

Några osorterade

Ge mig några fler synpunkter som du har samlat på dig under det första halvåret?

– OK, här får du några osorterade.

- Vi har en något för hög medelålder bland den genomsnittliga rådsledamoten,
- för få kvinnor är invalda,
- det är viktigt att vi lyckas locka rätt människor som företrädare för förband,
- medinflytandeorganen bör därmed bli mer representativa,
- vi bör få ut mer information om rikshemvärnsrådets arbete, kanske via kvartalsbulletin eller egen hemsida,
- vi måste vända på pyramiden i medinflytandet, kraften underifrån ska stärkas,
- vår tidskrift Hemvärnet är bra och läses av nästan alla inom hemvärnet,
- tidskriften Hemvärnet bör få möjligheter att utvecklas ännu mer.

Redaktionen tackar för de två sista punkterna!

– De var inte för att smöra er. Tidningen är just nu rådets bästa kanal, men bör kompletteras med andra kanaler.

TEXT: BENGT PLÖMGREN

FOTO: ULF IVARSSON

A,- B- och C-inspektioner

● Det nya sättet att inspektera utbildningsgrupper börjar klarna. Inspektioner blir i fortsättningen av tre slag.

A: Som nu, med flera täter och mycket personal, fast bara en

gång per år. **B:** En reducerad styrka åker ut. **C:** Så kallade chefsbesök, där enbart rikshemvärnschefen och en till två medarbetare deltar.

En A-inspektion tittar extra

noga på planer och bestämmelser, liksom på verksamheten i rörelsen.

Ytterligare en form av inspektioner som förekommer är oanmälda besök.

Möt det vassa hemvärnet i Stockholm

● 18–21 oktober genomförs för första gången rikshemvärnschefens funktionsövning. Då kommer ett tillfälligt sammansatt hemvärnsinsatskompani att sätas in för att lösa en fredstida uppgift i huvudstaden.

Insatsplutoner från Skåne, Stockholm, Dalarna och Västerbotten kommer att ledas av Livgardesgruppens insatskompaniledning. Totalt kommer drygt 200 soldater och befäl att övas.

Hemvärnsenheterna kommer från Livgardet (Livgardesgruppen och Dalregementsgruppen), I 19 (Västerbottensgruppen), P 7 (Skånska gruppen) och Amf 1 (Södertörnsgruppen).

Förbandet ska under fredagen möta ÖB, rikshemvärnschefen och högkvarterets personal då de övar kring militärstabsbygg-

naden och K 1 vid Lidingövägen. Dessförinnan samövar och får de vidareutbildning i strid i byggnad på Livgardet i Kungängen, där de också under veckan har sin förläggning.

Tidigt på lördag morgon går larmet! En insats ska göras vid riksdagen och i regeringskvartieren. Ordern har kommit från Armémåttaktiska kommandot, ATK och chefen för Livgardet har fått uppgiften att leda.

Förbandet kommer först att "ta" Kungsträdgården för att därifrån framrycka mot Helgeandsholmen och de olika departementen på Norrmalm. Den första plutonen som kommer till Kungsträdgården gör det sjövägen då de med två stridsbåt 90 H landstiger på Strömkajen utanför Nationalmuseum.

Insatsförband dras ihop till Stockholm för att försvara rikets ledning.

FOTO: BO ERIKSSON

Ett antal figuranter och inspel kommer att sätta hemvärnssoldaterna och deras chefer på rejäla prov. Allt för att övningen ska bli spännande och ge enheterna och enskilda soldater bättre förmåga och färdigheter. Men någon skottlossning med lösa skott blir det inte under lördagens moment.

I Kungsträdgården möter soldaterna allmänheten un-

derstödda av representanter för hemvärnets avtalsorganisationer.

Det blir dessutom förevisningar och underhållning av hemvärnsmusiken.

Detaljerat program med tider och uppföljande nyheter och artiklar kommer att publiceras på hemvarnet.mil.se och på hemvarnet.se

SUNE ULLESTAD

Inga Nijmegenpengar åter

● Enligt besked från den holländska marschledningen kommer inga pengar att återbetalas för årets inställda Nijmegenmarsch. Kostnaden för vandringensorganisationen KNBLO är nämligen densamma. Alla gångare kommer dock att få en souvenir som bevis på deltagandet. Den skickas ut under hösten tillsammans med en dekal från KNBLO. Statuterna säger att någon medalj inte får utdelas annat än efter fyra dagars marsch. De som deltog i år garanteras plats nästa år förutsatt att man anmäler sig i tid.

En norsk kvinnlig militär deltagare våldtogs i en förläggning enligt uppgift. Utredning pågår och en gärningsman är gripen. Tidigare år har en separat kvinnlig förläggning funnits där alla

Funktionären Kurt Rosenblad fyller på vätska till Jörg Rückert och Sverker Jacobson, alla tillhörande hemvärnet, på en av rastplatserna under årets enda marschdag.

män varit förbjudna att komma in. I år ansåg holländarna att detta inte behövdes. Förmodligen blir det en återgång till den gamla ordningen nästa år.

TEXT & FOTO:
PIA-LENA JANSSON

Bättre ordning på trivselpengarna

● Trivselpengarna från rikshemvärnsrådet till utbildningsgruppråden ska redovisas bättre i fortsättningen. I år handlar det om 350 000 kronor. Hela slanten behöver dock inte förbrukas på en gång. En utgående balans

med behållning för senare användning tillåts. Pengarna fördelas i september–oktober och bör redovisas i mars-april, enligt rikshemvärnsrådet. De nya reglerna medföljer nästa utbetalning.

Projekt för fler fulla kontrakt

● Livgardesgruppen i Stockholm startar i oktober en projektgrupp på temat "Hur vi ska få fler att uppfylla sina avtal". Arbetet ska vara klart våren 2007. I gruppen ingår en kompanichef, en plutonchef och en gruppchef från varje bataljon. Dessutom avtalspersonal så att alla funktioner är med.

Totalt sett i landet är det färre än 50 procent som uppfyller sina avtal. Stockholm har sedan många år landets bästa avtalsuppfyllnad, sex av tio.

– Vi anser ändå att det är oacceptabelt låga siffror och detta är den viktigaste trovärdighetsfrågan som hemvärnet har, säger major Sune Hansson på Livgardesgruppen.

Deltagandet styrs delvis av vilken inställning och attityd man har till sitt krigsförband.

– Är man inte tillräckligt intresserad och motiverad av att öva i fredstid vad är det då som säger att man kommer när det blir allvar?

Sune Hansson anser att om vi inte gör något åt saken nu är risken stor att vi måste konstatera att vi inte klarar de uppgifter som krävs av hemvärnsförbanden.

– Vi har beslutat att ta ett helhetstag och inte bara ta upp en del av problemet.

Livgardesgruppen har 30–40 procent vakanser på hvsoldater och befäl och 50 procent eller mer på avtalspersonalen.

– Vi tappar nästan fler än vad vi tillför och denna negativa trend måste vi försöka att bryta och samtidigt få fler att uppfylla sina avtal, säger Sune Hansson.

Många som är nyrekryterade dyker aldrig upp på introduktionsutbildningen och man måste fråga sig varför.

Projektet kommer att omfatta följande:

1. Hur kan vi öka rekryteringen till våra hemvärnsförband?

2. Hur kan vi "varmhålla" de som är nyrekryterade fram till de genomför introduktionsutbildningen?

3. Hur kan vi säkerställa att nyrekryterade kommer till introduktionsutbildningen?

4. Hur kan vi få fler att uppfylla sina avtal?

Projektgruppen kommer att titta både på vad man kan göra på förbanden men även vad Livgardesgruppen kan göra i dessa fyra frågeställningar.

Finland förstärker sitt lokalförsvar

En hemvärnsliknande organisation byggs upp med norsk förebild.

Ett "pilot"-kompani ur Landskapstrupperna i Västra Nyland övar.

FOTO: HUVUDSTABEN

Överstelöjtnant Jan Sandell: Bland våra reservister finns en potential för Landskapstrupperna.

FOTO: ULF IVARSSON

Inspektören för det frivilliga försvaret överste Jorma Jokisalo har huvudansvaret för utvecklingen av Landskapstrupperna.

● Försvaret av fosterlandet är nummer ett i allt finskt försvarstänkande.

Nummer två är stöd till andra myndigheter och först på tredje plats kommer internationella operationer.

Därför är det helt naturligt att Finland stärker sitt territoriella försvar med Landskapstrupperna, "Maakuntajoukot". Dessa påminner mycket om hemvärnet i Sverige, fast personalen är reservister, alltså vad vi brukar kalla repgubbar. De kan välja mellan Landskapstrupperna eller att stå kvar i det förband de redan är krigsplacerade i. En soldat i Landskapstrupperna är alltså pliktig.

– Förebilden är det norska hemvärnet, vi kallar detta den nordiska modellen, säger överstelöjtnant Jan Sandell på huvudstabens värnpliktsavdelning.

Inga vapen hemma

Den viktigaste olikheten är att Landskapstrupperna inte blir självständiga utan ingår i försvarsgrenarna. Personalen har inte heller vapen hemma, däremot annan utrustning.

Uppgifterna är precis som för hemvärnen i de övriga nordiska länderna att skydda objekt och lösa handräckningsuppgifter, alltså ge stöd till samhället. Men med stöd till samhället menas i Finland inte att hjälpa brandkåren utan att kunna lösa militära

uppgifter. När inte krigslagarna gäller måste detta ske i samverkan med polisen – som ju har fullmakt att använda vapenmakt i fredstid.

– Vid behov kan vi även hjälpa brandkåren. Det ger oss en möjlighet att låta soldaterna träna NBC-krigföring och bli vana vid slagfältets rök och brand.

Beredskapsgraderna är inte fastslagna. Jan Sandell tror att det kan bli två dygns mobiliseringstid.

Konceptet sprids

Tester med Landskapstrupper avslutas 2007 och därefter sprids konceptet till hela Finland. Kompanierna kan beskrivas som typförband med egen underhållspluton. Möjlighet finns att koppla på moduler.

– Ja, flexibiliteten är inbyggd. I en framtid kan man tillföra till exempel luftvärns- eller ammunitionsröjningsenheter.

Stor vikt läggs vid att se till att förbanden får rätt kvalitet i utbildningen och förmågan ska kontrolleras regelbundet. Detta för att samverkande förband och civila myndigheter ska veta vad de får.

Femton övningsdagar är obligatoriska, resten frivilligt. Den finska motsvarigheten till Försvarsutbildarna står för 60 procent av den frivilliga delen.

Till år 2012–2015 ska 16 000 man i tre–fyra kompanier per

landskap vara operativa.

Överste Jorma Jokisalo som är inspektör för frivilliga försvaret och ansvarig för utvecklingen av Landskapstrupperna betonar kvaliteten framför kvantiteten.

– Det är den äkta prestationsförmågan vi är ute efter.

Landskapstrupperna är en del av det finska försvarssystemet och en viktig resurs som utnyttjar den motiverande kraften i frivillighet.

– Därför måste verksamheten vara både nyttig och lockande. Både den frivillige och försvaret måste känna lika starkt för organisationen, säger Jorma Jokisalo.

Ingen åldersgräns gäller, men kandidaterna måste vara mentalt i balans och klara ett fystest.

Rekryteringen har gått över förväntan. I pilotförbanden i Helsingfors och Västra Nyland hade man vid tidningen Hemvärnets besök redan nått 99 procent uppfyllnad. Det finns mycket personal att ta av. Från årsskiftet består finska försvaret av 350 000 man och det är inget tal om att gå ifrån den allmänna värnplikten. Endast De gröna i försvarsutskottet vill utreda en yrkesarmé.

Reservisterna är mycket ivriga att ansluta sig och senare i höst presenteras en vetenskaplig undersökning om attityderna. Proflen på den genomsnittlige medlemmen berättar Jan Sandell gärna om redan. Det är en för-

svarsintresserad, yrkesutbildad man på mellannivå i ett privat företag. Han är underofficer från värnplikten.

De meniga är svårare att rekrytera. Till de planerade hundavdelningarna har det dock visat sig finnas ett stort intresse.

Den som går med i Landskapstrupperna förbinder sig att tjänstgöra i sex år. Perioden kan förnyas.

Inget medinflytande

Vad Landskapstrupperna kostar är svårt att säga exakt eftersom de ingår som en bland många uppgifter i militärlänen. Materiel köps in för en hel försvarsgren i taget.

– Helheten är totalt omöjlig att beräkna. Dock uppskattar vi att utbildningen kostar 160 000 euro per kompani.

Något medinflytande som i Sverige, Norge och Danmark är inte aktuellt. På en skriftlig fråga från tidningen innan vi reste till Helsingfors svarade Jan Sandell med ett frågetecken. Men samma ledarstil och chefskap som präglar svenska försvaret fungerar också i Finland. Det finns alltså en informell möjlighet att påverka för den enskilde.

Förstärkning

Förmånerna är helt andra än i Sverige. Under repövningsdygnet får soldaten 500 kronor om dagen. Fortsätter han eller hon med frivillig utbildning gäller 40 kronor om dagen. Under kurser får man mat och husrum.

– Vi hoppas att riksdagen i höst ska besluta att även handräckningsuppgifter ska räknas som repövning.

Om allt går som beräknat får Finland således en betydande förstärkning av sitt lokalförsvar. I visionen knyts även en vassare beredskapspluton med anfallsuppgifter till varje kompani.

– Jag vågar inte lova att vi når dit. Men vi lämnar åtminstone stora stövlar till dem som kommer efter oss, säger Jan Sandell.

ULF IVARSSON

Örnsköldsviks hemvärnsmusikkår reparerar sitt skamfilade rykte

● Att marschera och spela samtidigt är inte lätt. Det har hemvärnets musikkår i Örnsköldsvik fått erfara. Vid en uppspelning inför sakkunniga bedömare från Försvarsmusikcentrum blev det underkänt på detta moment. Misslyckandet hamnade i ortstidningen Örnsköldsviks Allehanda och det är naturligtvis inte roligt för den ambitiöst arbetande musikkåren.

– Det som inte kom fram i tidningen är att provet består av tre delar och vi blev godkända på två, nämligen repetition och konsert, säger kårens ledare, Daniel Edin. Nu måste vi göra om alla tre momenten och det hoppas vi kunna göra i höst. Vi behöver repara det skamfilade ryktet efter artikeln i ortstidningen.

– Jan-Åke Zackrisson, kompanichef för Örnsköldsvik kust, har lovat ställa upp med exercisträning så att vi är bättre förberedda inför detta moment nästa gång.

Hemvärnets musikkår i Örnsköldsvik är den enda i Väster-

norrländ. Grannlännet Västerbotten har två musikkårer, nämligen i Umeå och Lycksele.

Dirigenten Cecilia Nordlander är musiklärare liksom Ingrid Wiklund som också arbetar vid kommunala musikskolan i Örnsköldsvik.

– Vi har behov av fler musiker, fortsätter Daniel Edin. Medelåldern är hög. Många är över 60 år och det behövs en påfyllning av ungdomar. Vi måste vara minst 25 och nu är vi 28. Det gäller med andra ord att i princip alla kan ställa upp när vi har spelningar.

– Det vi i första hand behöver är tre klarinetter, helst två eufonium, tromboner och minst en, men helst två tenorsaxar.

Mycket applåder

Ett välkommet tillskott är Petter Karlsson som tillhört arméns musikpluton. Petter kommer från Värmland och har flyttat till Örnsköldsvik för att jobba på Hägglund drives, slutar Daniel Edin.

Hemvärnstidningens utsände

Hemvärnet bjöd publiken på pampig marschmusik i Bredbyn.

lyssnade på hemvärnsmusikerna från Örnsköldsvik vid en konsert i Bredbyn under försommaren och i mitt öra lät det alldeles utmärkt. Det som framfördes var främst dixielåtar och marschmusik, bland annat "Sunburst",

"Dixie for band", "Officer of the day", "Samba för band", "Dixie-parade" samt "Norrlandsfärger".

En stor publik som satt bänkad i det sköna solskenet under konserten applåderade också flitigt.

TEXT & FOTO: UNO GRADIN

För få skyttar i SM

● Årets riksskyttmästerskap för ak 4 genomfördes i Enköping i juli med 56 deltagare. Det är visserligen 20 fler än förra året, men enligt rikshemvärnschefen alldeles för dåligt. Han kommer därför att lägga utbildningsgrupperna att skicka vardera tio skyttar.

– Vi ska ha en tävling med SM-status på vårt huvudvapen.

Nästa år går ak 4-mästerskapet i augusti och då på Gotland.

Tävlingen ska inte förväxlas med rikshemvärnschefens aimpointtävling, som genomförs lokalt och avgörs i mitten av oktober. Vinnaren utses genom att resultaten jämförs i högkvarteret.

I riksskyttmästerskapet med ak 4 segrade i banskottet Conny

Pettersson med Ann-Charlott Lind på andra plats, båda tillhör Kalix gränsjägarbataljon. Trea blev Tage Anzén, Gotlandsgruppen.

Norrbottensgruppen kom på första och andra plats i lagtävlingen, följda av Gränsjägarbataljonen.

I fältskjutningen segrade Stefan Nilsson Norrbottensgrup-

pen med 46 träff av 48 möjliga. Här blev det särskjutning med tvåan Erik Berg – även han tillhörande samma utbildningsgrupp.

Norrbottensgruppen belade även tredje och fjärde plats samt vann överlägset lagtävlingen.

Arrangör var Upplands skytteförbund med ett bra stöd av Upplandsgruppen.

Batråden ger klartecken

● Ansvarsfriheten för hemvärnsråden (f d MD-gruppråden) ges i fortsättningen av bataljonsråden. Detta sedan MD-grupptingen försvunnit och det inte längre finns någon vald församling på regional nivå i medinflytandet.

Rådets kassör Krister Willén som är auktoriserad revisor har utrett frågan och kommit fram till att eftersom bataljonsråden består av valda ledamöter är förfarandet riktigt. Rikshemvärnsrådet har godkänt principen.

Mera strid i TFU

● Totalförsvarsutbildningen kommer att göras om. Det har visat sig att personalen från avtalsorganisationerna måste ha mer stridsutbildning både för hemvärnets behov och utlandsstyrkornas. Stridsutbildningen kommer att likna den grundläggande soldatutbildning, GSU,

som alla värnpliktiga får. Troligen blir också någon eller några organisationer huvudmän för all TFU. I år har TFU enbart genomförts av lottorna och bilkåren genom att medlen har omfördelats från övriga organisationer.

Stora hemvärnet måste leva vidare

Medinflytandets toppnamn är Roland Svensson. I den här intervjun bekänner han sin tro på förändring, samtidigt som han värnar om det vanliga hemvärnet

● En yrkesofficer och infanterist från nedlagda I 11 i Växjö är ena hälften av ledarduon i rikshemvärnsrådet. Som 1:e vice ordförande är Roland Svensson den främsta demokratiskt utsedde företrädaren. På flera sätt är han ovanligt väl rotad i rörelsen. Han är unik som bataljonschef då han blev vald på ett stormöte istället för att tillsättas den vanliga vägen. "Förtroende och kunskap om alla detaljer" förklarar han.

Efter I 11 kom Roland till Blekingegruppen där han i nio år var utbildningsansvarig för hemvärnet.

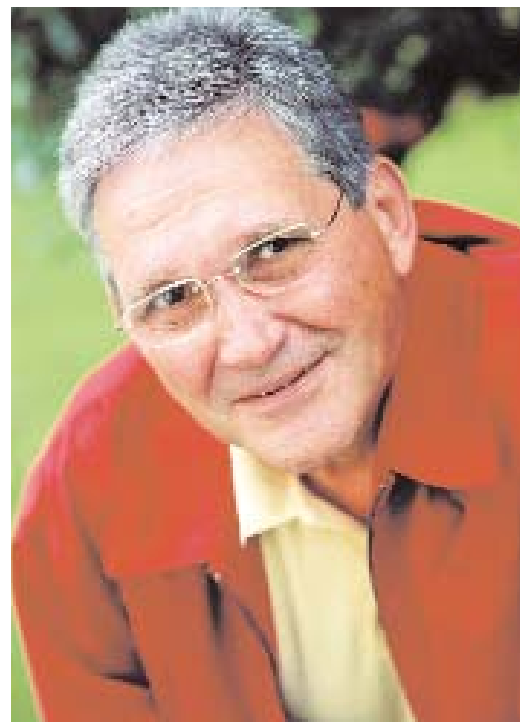
Västra Blekinge hvbataljon är Rolands hjärtebarn och för dess väl och ve arbetar han när som helst på dygnet. Hustrun Gun har vant sig vid att ta ansvar för familj, hem och hus medan maken ständigt pratar i telefon, reser på möten och går omkring i fältuniform.

Aktiv överallt

Medinflytandet i hemvärnet är otroligt viktigt, understryker Roland. Kompanistämmor, bataljonsråd och hemvärnsråd går inte att tänka bort, alla skulle sakna dem – även de som sällan går på möten.

Själv är han aktiv överallt och fungerar som en länk mellan högsta nivån och hemvärnssoldaterna. Genom sin centrala placering får Roland snabbt svar på frågor som han vidarebefordrar till både enskilda och råden.

Samarbetsklimatet i rikshem-

Vi måste vara bra. Om sen inte Försvarsmakten satsar på oss har de sig själva att skylla, säger Roland Svensson.

FOTO:
ANDERS KÄMPE

värnsrådet beskrivs av Roland som perfekt. Men ibland måste han åka hem med impopulära besked som även går emot hans egen uppfattning – till exempel i namnfrågan.

– Om förslagen kommer underifrån och besluten är ärliga då jobbar alla lojalt för samma mål.

Värderas lika högt

Medinflytandet togs på sängen av beslutet om en krympning till 60 bataljoner.

– Det var inte förankrat och rikshemvärnschefens besked om att vi behöver en konsolideringsfas slog därför väl ut.

Roland Svensson anser inte att nedläggningen av militärdistriktet lett till några större problem. Att utbildas av garnisonerna har sina klara fördelar.

– Förbandscheferna är måna om sina hemvärnsbataljoner, det fick vi senast bevis för då rikshemvärnsrådet besökte P 4. Vi är involverade och värderas lika högt som de värnpliktiga soldaterna. Regementschefen inser vilken nytta han har av snabbt tillgängliga förband.

Helt emot

Moderniseringen av hemvärnet går fort och det finns en tendens att allt ljus riktas mot insatsdelen. Om man dessutom ska införa regelrätta insatskompanier (alltså inte som i dag insatsplutoner och insatskompaniledningar) blir det svårare att få personal till övriga kompanier som då riskerar att förgubbas och tyna bort. Roland är helt emot att insatsplutonerna ska bli några slags elitförband.

– Skillnaden bör inskränka sig till att de gör 60 timmar istället för 20 och kan lösa fler uppgifter. Det stora hemvärnet måste leva

vidare, säger Roland med eftertryck.

Därför får det inte heller variera alltför mycket i materielstandard. Alla kompanier bör därför på sikt vara motoriserade.

Den bataljonschef som inte kan rekrytera har till slut inga förband att skicka iväg. Roland Svensson lever som han lär och går till verket med en ovanlig intensitet.

– Jag har fått tag i tre nya i dag, säger Roland, när vi sätter oss vid lunchbordet i den prydliga villan i Växjö.

– På Vimmerbydagen träffade jag två tatuerade och piercade, väldigt tuffa unga män. Jag tänkte att hemvärnet är väl inget för dem. Men de ville faktiskt och inte nog med det, även göra reklam för hemvärnet fast de inte är med själva än.

Utstrålning

Det är så många som är intresserade att Roland inte hinner med alla.

Killar och tjejer som gjort värnplikt är medvetna om vilken fin utbildning de fått och vill gärna vara med för att inte lumpen ska kännas bortkastad.

Ungdomar som inte fick rycka in blir hvsoldater via frivilligorganisationerna. Efter nio dagars totalförsvarsutbildning, TFU, får de prya i Rolands bataljon.

– Befattningsutbildningen får de i sinom tid. Det är bra att TFU nu är mer centraliserat och lösare knutet till en viss organisation. Vi samarbetar istället för att jobba var och en på sitt håll.

Allt verkar så enkelt och självklart, ser du inga problem?

– För att behålla hemvärnets attraktionskraft krävs att de meniga får bättre betalt. Höj premien till 800 kronor. Vidare ska vi inte låta yrkes- och reservoffice-rare ta över utan hålla fast vid principen om bäst lämpad. I Blekinge utsåg de nyligen en hemvärnsman som inte gjort lumpen till kompanichef.

ULF IVARSSON

Mc-ordonnanser blir trafiksoldater

● Nu startar utbildning av mc-ordonnanser till trafiksoldater. Ett första steg är att utbilda instruktörer på T2 i Skövde i november. Nästa steg är att instruktörerna i sin tur utbildar för hemvärnsbataljonernas behov under 2007. Målsättningen är att hälften av mc-ordonnanserna på bataljonerna ska ha denna kompetens.

MC-ordonnanser i landets norra delar behöver vidare få utbildning till terrängskoterförare. Behovet har påtalats från kompanier och bataljoner i norr. Frivilliga motorcykelkåren väntar på ett uppdrag så kan de sätta igång en sådan utbildning enligt Börje Samuelsson, rikskårchef.

PIA-LENA JANSSON

Arbetsgrupperna är igång

● På sitt möte i Skövde den 18–19 augusti bemannade rikshemvärnsrådet ett antal arbetsgrupper. En av dem ska syssla med tingets beslut om hemvärnstjänstgöring som en merit i både det civila livet och militär utlandstjänst. Gruppen, som leds av Mats Börjesson och Olle Jonsson, ska också studera om det kan vara möjligt att skriva upp de militära vitsorden genom att vara flitig i hemvärdet.

ÖVRIGA ARBETSGRUPPER:

Hemvärnsgårdar:

Roland Treding och Krister Willén.

Rekrytering: Jörgen Lundgren, och Dan Malmros.

TOEM: Stig-Olof Andersson.

Chefsutveckling:

Susanne Samuelsson, Sven-David Sörensen, Thomas Qvist.

Ungdomsfrågor:

P-O Bäckström, Krister Willén.

Hemvärns-KFÖ: Göran Wallin.

Rättelser

● I nr 3 2006 av Hemvärdet finns på sidan 18 en notis om Örlogsstaden Karlskrona. På bilden ovan finns Marinmuseum och något ni kallar fästningskanon från 1800-talet. Jag vill härmed rätta er och lämna de korrekta uppgifterna. Kanonen är en 25 cm kanon från pansarbåten Niords akra kanontorn. Hela kanonen väger 45 ton och hade ett maximalt skjutavstånd om 8,3 km. Eldröret väger 29 ton och granatens vikt uppgick till 204 kg. Lavettage och eldrör tillverkades 1898 och 1899.

MARTIN MAGNUSSON
INTENDENT

● Nej, det var ingen anläggning som visades på bilden av PSG 90 i förra numret. En anläggning går till så att skytten med sin icke avfyrande hand greppar i bakkanten på kolven och den avfyrande handens tumme ska befinna sig i hålet i kolven. Sen ska naturligtvis slutstycket vara framfört.

Tre bataljoner i Värmland blir två

Vid luckor i ledet: "Rättning – vänster!"

FOTO: LARS-ERIK SUNDIN

● Leden glesnar, den oundvikliga följden blir att man måste slå samman enheter för att de ska ha tillräcklig numerär. Ett förslag har utarbetats i arbetsutskottet för Värmlands hemvärn, där man förordar att de tre bataljonerna i Värmland ombildas till två enligt följande:

● Norra och västra bataljonerna bildar Västra Värmlands hemvärnsbataljon.

● Tingvalla bataljon plus överfört Älvdals kompani bildar Östra Värmlands hemvärnsbataljon.

Sammanslagningar av detta slag innebär att några i staberna kommer att förlora sina nuva-

rande befattningar. Staben i den nya Västra Värmlands bataljon kommer att nybildas, och tillsättningar sker efter ett ansökningsförfarande, målsättningen är att ingen ska bli övertalig.

Som chef för denna föreslås major Maths Håkansson, och för Östra Värmlands bataljon, det vill säga gamla Tingvalla, oförändrat överstelöjtnant Jan Hage.

I förlängningen kommer en omorganisation att ske inom bataljonerna. För att kravet på en kompanistorlek om minst 200 man ska kunna uppfyllas måste det på sikt till sammanslagningar av kompanier också,

om inte en dramatisk förändring av nyrekryteringen sker.

Avfolkning och sviktande rekryteringsunderlag kan inte var och en göra så mycket åt. Där emot kan man förbättra närvaron på övningarna. Maths Håkansson avslutar med ett exempel:

– Anta att man har ett kompani med två plutoner, i runda slängar 100 soldater. Av dessa är det inte mer än hälften som fullgör sina avtal. Det innebär att man sammantaget inte har mer än en pluton som har en rimlig utbildningsståndpunkt. Det är så man måste räkna och det är den viktigaste anledningen till kravet på sammanslagningar, man får ju starkare förband, och genom att ta till ordentligt så hoppas vi slippa så täta omorganisationer i framtiden.

LARS-ERIK SUNDIN

Sju bataljoner ska tas bort för att hemvärdet ska ha det antal som riksdagen bestämt, 60. Detta innebär inte att kompanierna försvinner, bara att sju bataljonsstaber med tillhörande ledningsplutoner upphör. Personalen erbjuds nya befattningar i grannförbanden.

Polisradion Rakel till hemvärdet

● Det nya radiosystemet som knyter samman polis och räddningstjänst tillförs hemvärdet i år. Antalet stationer ska räcka till

insatskompaniledningarna och lite till. Med denna "handterminal 910" kan alltså hemvärdet prata med polis, räddningstjänst

och övriga så kallade blåljusmyndigheter. Men än så länge är det bara polisen i nordöstra Skåne som loggat in i Rakel.

Lär dig ak4 B på nätet

● Från årsskiftet ska man kunna lära sig ak 4 B på internet. Det är första erbjudandet i den nya distansutbildning som utvecklingsavdelningen på HvSS, Hemvärnets stridsskola, arbetat fram.

Paketet kommer i rätt tid för att personalen i hvundkompanierna ska kunna ombeväpnas på

ett smidigt sätt. Meningen är att materielkunskap, eldhandgrepp samt vissa säkerhetsbestämmelser skall kunna läras in från egen bostad.

– Detta torde spara tid och resor för den enskilde och minska trycket på instruktörerna. Du kan alltså komma till den första

instruktörsledda utbildningen med en betydande grundläggande kunskap om vapnet, säger major Magnus Norhult.

Instruktören ska också kunna kontrollera att prov gjorts på distans. Om så inte är fallet är man inte klar för nästa utbildningsteg som instruktören leder.

Samordnad ungdomsutbildning i Skåne

Skånska gruppen och Skånes FBU-förbund vill permanenta sitt ungdomssamarbete.

● Under 2006 har Försvarsmakten och Försvarsutbildarna (f d FBU) gemensamt utbildat sina ungdomsavdelningar i Skåne. Resultaten är så lovande att de inblandade vill fortsätta försöket under 2007 och även föreslår att övriga Sverige följer efter från 2008 och framåt.

Både utbildningen och ekonomin har tjänat på försöket. Kvalitén har höjts och därmed ökar intresset från ungdomarna att fortsätta i Försvarsmakten.

Rekryteringen skulle öka ännu mer om det vore möjligt att från och med 21 års ålder krigsplacera hvungdomar i hemvärnsförbanden utan att de gjort värnplikt, heter det i en första delrapport från Skånska gruppen.

Med samordning kan man öva med fler deltagare och vid färre antal tillfällen, vilket spar pengar. De sammanlagda budgetarna för 2006 är 940 000 kronor. Pengarna räcker till 19 avdelningar med ett tusental ungdomar i åldrarna 15–21 år.

Stigande intresse

Ett övergående problem har varit att hvungdomar i två avdelningar inte gillat att delta i utbildning i Försvarsutbildarnas regi. Vidare måste ungdomsle-

I Skåne vill man krigsplacera ungdomar som fyllt 21.

darna planera noggrannare annars blir det inga pengar.

– Men samarbetet med kompanierna ska fortsätta och identiteten i hemvärdet försvinner inte, säger major Per Bendegard på Skånska gruppen.

Han noterar ett stigande intresse att vara med i ungdomsverksamheten. Om det ska resultera i fler hemvärnsoldater i framtiden krävs ett trendbrott. Högsta nivå måste besluta att ungdomarna kan gå direkt till hvförbanden. Efter fyllda 18 måste ungdomsutbildningen

i så fall bli mer målinriktad.

– I hemvärnsförbandet kan de sedan få en påbyggnadsutbildning som motsvarar GSU, grundläggande stridsutbildning, men det är inte säkert att det måste vara så mycket som tre månader.

Per Bendegard tror på att dela upp GSU:n på tre år. Den kan bedrivas regionalt och lokalt och kantas av kvalitetskontroller. Försöket slutrapporteras i december.

TEXT: ULF IVARSSON
FOTO: ANDERS KÄMPE

Läkarna måste rapportera

● Kan inte ett synfel korrigeras och läkaren bedömer att du inte bör köra bil har vederbörande rapportskyldighet till polisen. Sedan tidigare har rapportskyldighet gällt även psykiska sjukdomar. Kan man inte köra bil är man inte heller lämplig att inneha vapenlicens. Detta berör även hemvärdet. Från och med 1 juli 2006 har rapporteringskyldigheten enligt rikspolisstyrelsen skärpts.

Läkarna tycks inte vara glada över denna rapporteringsrutin och menar att många kanske drar sig för att uppsöka ögonklinikerna för att få behandling och därmed riskera att bli av med körkortet.

TEXT & FOTO:
HANSEMAN CALÅS

Ser du så här suddigt är det dags för ett läkarbesök.

Sorgsna toner i Strängnäs

● Den 2 juni spelade Hemvärnets musikkår i Sörmland vid avtäckningsceremonin av minnestenar över Södermanlands regemente och Mellersta militärdistriktet. Regementet har sedan 1627 värnat om freden, både inom och utom landets gränser. Mellersta militärdistriktet har sedan 1963 varit grupperade i Strängnäs.

Vid avlämningen till chefen för avvecklingsorganisationen för Södermanlands regemente, Ulf Tengbrand, Strängnäs sista garnisonschef spelade vår trumpe-tare Göran Aggeroth P 10:s igenkänningssignal.

Ceremonin avslutades med "På post för Sverige" av Sam Rydberg, som blev den sista marschen som klingade ut denna sorgsna, men minnesvärda dag.

MONA BORDUI

Hv och FM LOG pratar ihop sig

● Hemvärdet och FMLOG ska försöka olja upp samarbetet så att servicen till hemvärnspersonalen blir bättre. Det är åtminstone målet för det årligen återkommande möte som arrangeras för första gången i Stockholm i november.

Utbildning om varandra är en huvudpunkt. Vilka är behoven och begränsningarna? Goda kontakter mellan utbildningsgrupper och försörjningsenheter ska skapas.

– Vi ska lära oss mer om mate-

rielprocessen och hur hemvärdet passar in. Det blir en avspark för framtiden, säger major Mats Stedt, rikshemvärnsavdelningen.

Stöt på

Mera konkret gäller det att försöka förmå FMLOG att dirigera om materiel från ställen med överflöd på grejor till områden där materiel saknas. Ett exempel är hjälm m 90 som finns i tillräckligt antal med nya inredningen, men fortfarande inte

nått ut till alla förband.

Att det lönar sig att stöta på visar inspektionen i Stockholm för en del år sen. Kompanierna hade då nästan inga radiostationer, men de kom snabbt ut efter att rikshemvärnschefen skrivit brev till FM LOG.

– År 2000 var det mycket snack om materiel. Sen något år tillbaka får vi inte många klagomål. Men det är klart att det kan finnas tält med hål i och då hänger det också på att kvartermästarna är aktiva för att få dem utbytta.

Alla ska med. Näst sista hindret på terrängbanan betydde över höga och under låga stockar.

Samma visa igen med Skaraborg

"... allt i från Skaraborg". Ja det blev samma visa i år igen. Skaraborgs FBU lag 1 vann för tredje året i följd den stora internationella hemvärnstävlingen "Rikshemvärnschefens ungdomstävling". Detta trots att konkurrensen var stenhård med drygt 60 lag från fem länder.

TEXT: BENGT PLOMGREN FOTO: ANDERS KÄMPE ►

Tävlingen var närmast en fullträff. Det hemliga momentet den här gången var pilbåge.

Kontakt sökes. I en tävlingsgren blev två laget mörklägda och skulle radiodirigeras fram på en skogsstig.

Hela vägen, hela vägen. Ungdomsledaren Patrik Gustafssons engagerade tordönsstämma ekade över hans spurtande dalalag i de olika löpmomenten. Hela vägen var också en devis som gällde alla de bortemot 300 tävlande ungdomarna. I orienteringen och terränglöpningen var det viktigt att alla tre i laget kom i mål ungefär samtidigt. Det blev flera dramatiska scener när utpumpade och kanske fellöpande orienterare kom till upploppet långt efter sina vältande kamrater och närmast släpades av dessa över den hägrande mållinjen.

I orienteringen är det vanliga upplägget att man delar upp kontrollerna inom laget. Alla kontrollerna ska stämplas av någon i laget. Där kunde det bli stor frustration om två i laget klarat sina tilldelade kontroller medan den tredje missat grovt någonstans.

Stämpelproblem

Frustrerande var det också för vinstaspirerande norska laget HV 03. Deras elitlöpare Björn Tore Mattiessen gjorde en toppinsats men satte stämplarna på fel ställe. Men i efterhand godkände tävlingsledningen stämpelkortet och norrmännen kunde kämpa vidare.

Denna gången blev de både tvåa och trea genom HV 12 och HV 16.

Skyttet blev en riktig rysare. De norska

lagen som utmanade Skaraborg om segern hade skjutit bra. Men Skaraborg med två grensegrar bakom sig slog HV12 i både fältskjutningen och biathlon. Lagledare och publik samlades i slutet av terrängbanan med hinder där hela tävlingen skulle avgöras.

Flera av de topptrimmade lagen sprang sträckan på runt sex minuter och ibland under det. Poängtabellen var satt med 5.40 som bästa möjliga tid. Men HV 12 forcerade banan på rekordtiden 5.29. Tidtagaren Peter Andvret var villrådig till en början.

– Vi trodde inte det var möjligt att gå under 5.40 så nu får vi tänka om i poängsättningen.

Målgång i terränglöpningen var alltså även målgång för tävlingen. Deltagarna gav allt på upploppet och många var helt utpumpade när de närmast föll över mållinjen. En tjej i lag 61 orkade precis de sista meterna och kastade sig sedan på marken. Då kom sjukvårdsinstinkten fram hos en kille i laget.

– Sätt henne rakt upp och dra upp armarna!

Annars var det inte några allvarliga olyckor eller tillbud bland de tävlande. Allaskador och incidenter dokumenterades noga i en journal. För att det inte ska finnas några oklarheter skrevs direkt arbets-skaderapporter och eventuella rapporter

Väntan på prisutdelning för vinnande laget Skaraborgs FBU lag 1. Det var tredje gången på raken som laget kammade hem första pris. Men främst de norska och lettiska lagen siktar på revansch nästa år.

Finske militärattachén Erik Erroll tv kom till skjutvallen i sällskap med rikshemvärnschefen Roland Ekenberg. Hans egna landsmän Lejonat med lagnummer 1 kom dock ganska långt ner i prislistan.

tillförsäkringsbolag. Ett 50-tal tillbud blev det totalt.

En mycket intresserad åskådare var den finske militärattachén Erik Errol som gjorde sällskap med rikshemvärnschefen Roland Ekenberg till några av stationerna.

– Jag har varit attaché i Sverige i ett år nu och det är första gången som jag besöker HvSS och den här tävlingen. Tävlingen och de olika grenarna passar bra för oss inom det finska försvaret med våra landskapstrupper. Jag känner igen alla momenten, men inte i en och samma tävling som här.

Alla vinnare

En prestation i sig gjorde på sätt och vis också rikshemvärnschefen. Vid den stora pampiga prisutdelningen och avslutningen, handlar det inte bara om några få priser till ett par topplag. Det är mängder med priser i olika klasser från flera dignande prisbord. Alla kan alltså mer eller mindre känna sig som vinnare. Skolchefen vid HvSS, Anders Gustafsson, såg också en annan vinnare.

– Det är synnerligen glädjande att det i år varit 20 procent tjejer bland deltagarna. Det är en viktig signal för oss inom hemvärdet som vi också ska visa utåt.

Rikshemvärnschefen Roland Ekenberg var också synbart nöjd.

– En utmärkt genomförd, spännande och högt kvalificerad tävling, där ledare och lagmedlemmar måste utnyttja hela registret av fysisk spänst och förmåga.

På väg mot avslutningen möter vi entusiastiske löjtnanten Cai Wendel som ansvarar för ungdomsverksamheten inom KRAG, Kalmar-Kronobergsgruppen.

– Det här är försvarsmaktens inte bara största ungdomstävling utan också den bästa! Skriv det, skrattar han.

– Härmed gjort. ■

En norsk representant för en inofficiell vinnare i tävlingen. 20 procent av deltagarna var tjejer.

Vid målet efter sista tuffa grenen terränglöpning. De lettiska lagen har gett allt, men lovar att komma igen som vinnare, någon gång.

Letter kommer igen ända tills de vinner

Vi är här nu för åttonde eller nionde gången. Som bäst har vi blivit tvåa, säger Mikus Igaunis som på engelska tolkar kamrater och ledare i den lettiska truppen.

– Vi tänker komma tillbaka ända tills vi vinner någon gång, tillägger han kaxigt, med instämmande nickar från ledarna.

Lettland kom med tre lag till den stora ungdomstävlingen. Lag Latvia 1 kom fyra totalt av drygt 60 lag. Latvia 2 kom sju. Förra året blev deras bästa lag trea.

Engelska behärskas inte av ledarna och knappt heller av ungdomarna. Men Mikus Igaunis ställer upp direkt och tolkar för ledarna Ilze Kantore, Egils Kaiminis, Andris Catlakss och Kaspars Ruditis.

– Det är bra för oss att få komma hit och träffa frivilliga ungdomar från andra länder. Vi får också bekanta oss med svensk utrustning, som geväret 22 Long

och svensk natur, främst när vi orienterar.

De andra skrattar när han nämner orientering. Förklaringen är den för deras del dramatiska terrängen.

– Jo vi har orientering hemma i Lettland. Men vi har inte så branta backar upp och ner som ni har här. Här får man tänka sig för mer så man inte skadar sig i skogen.

Tydligt tänkte man sig för ordentligt. Latvia 1 och 2 var två av de tre lag som tog full poäng i orienteringen.

Den lettiska truppen bestod av sexton, tolv tävlande och fyra ledare.

Man har stora kvalificeringstävlingar där de tre bästa lagen får åka till den svenska tävlingen. I år var ett lag från södra delen av landet, ett från västra delen och ett från mellersta.

TEXT: BENGT PLOMGREN

FOTO: ANDERS KÄMPE

Dalaplutronen viktig signal till hemvärnet

Enligt lagen får man rycka in till midnatt. I Falun var korttidsplutronen samlad redan till lunch och lyssnade spänt under sin första lektion.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Dalaplutronen består av 33 killar och sex tjejer. De har nu hösten på sig att bli tillräckligt dugliga för en insatspluton i hemvärnet. Acklimatiseringen kommer att gå snabbt, det märks vid tidningens besök. Befälén anger tonen direkt. De nyinryckta får upprepa "godmiddag kapten" tre gånger, sen är plutonchefen kapten Björn Rydbeck nöjd med volymen, kraftfullt men inget skrikande.

– Från och med nu inga kepsar på inomhus, säger kapten Stefan Pettersson, stf plutonchef och insatskompaniledningschef i Dalarna. Några mössor åker lydigt av.

En krigsman ska lösa sin uppgift, både lyda order och handla självständigt. Hur det går ihop kommer Dalaplutronen att förstå när det hela är över den 15 december.

Eftersom hemvärnet är frivilligt finns ingen garanti för att alla verkligen skriver på efter muck. Återkommande kontakter med hemvärnsförband ska förhoppningsvis göra ungdomarna sugna på att ansluta sig. Insatssoldater kommer den här första kullen att få bekanta sig med redan på en stor övning i Stockholm i oktober, då en pluton från Dalarna försvarar regeringskvarteren.

Befäl från insatsplutronen är hjälpinstruktörer i en del moment. Hemvärnet är alltså invävt från början

– Syftet är i första hand att fylla på i våra insatsförband i Dalarna. Vi bedömer att det är enklare än att växla upp soldater som vill gå från vanliga kompaniet till insats, säger Björn Rydbeck.

– Det här också en viktig signal till hemvärnet: vi utbildar värnpliktiga för er skull, säger Stefan Pettersson.

Talar ömt om Thara

Medelåldern i plutonen är 22 år. Äldst är vältränade Jens Gustavsson med sina 30. Han är förutom brandman också hundförare i hemvärnet och behöver soldatut-

Niklas Johansson, Emelie Eklöf och Jens Gustavsson har en kort rast i den nyrenoverade C-kasernen. Om tre månader är de förmodligen kompisar och färdiga för en hvinsatspluton.

bildning för att kunna åka utomlands.

Jens är ensamstående – om man inte räknar fyraåriga schäfertiken Preztiges Thara som sambo, vilket man bör göra, så ömt som Jens talar om henne.

För att komma med har de allra flesta fått mönstra om. Kraven är desamma som

för bevakningssoldater, alltså sådana som sitter i vakten.

23-åriga Emelie Eklöf har bättre fysik än så. Hon blev nyligen till och med världsmästare i orienteringsskytte, vilket är som skidskytte utan skidor men med kompass.

– Jag behöver utmaningar och friluftsliv efter att ha provat skolbänken i många år. Det här känns stimulerande.

Emelie gör ett uppehåll i studierna till högskoleingenjör för att bli hemvärns-soldat.

Niklas Johansson från Hedesunda är snickarlärling och kompisen som värvade honom lovade en plats i en insatspluton "om betygen blir bra".

– Jag var osäker vid första mönstringen. Nu har jag ändrat mig, det här ska bli kul.

Putsa varje dag

Någon längre tid för intervjuer finns inte tid till denna första dag. Björn Rydbeck kör med extremt korta raster. Och de allra första uppgifterna ska lösas i högt tempo, allt för att tvinga volontärerna att inse betydelsen av ordning och reda. Logementschefer utses.

– Ni ska putsa era kängor minst en gång om dagen, säger Stefan Pettersson för att understryka att i det militära är det personliga exemplet viktigt.

Som "Strid för dummies med knorr" tänker sig Björn Rydbeck och Stefan Pettersson utbildningen. De följer direktiv uppifrån med ett stänk av lokala tolkningar – det vill säga deras egna, rätt omfattande erfarenheter av skarp tjänst utrikes.

Man hinner med grundläggande soldatfärdigheter, skyddsvakt och grupps strid, men inte så mycket mer. För att all nödvändig kompetens ändå ska finnas i gruppen utses tidigt specialister som till exempel fordonsförare, pansarvärnsskyttar och sjukvårdare. ■

FAKTA

Den korta värnplikten räcker förutom för hemvärdet även för att få fortsätta i Försvarmaktens terminssystem och även för en del internationella befattningar. Nästa år utbildas plutoner i Kiruna, Östersund och Falun. Om Försvarmakten köper idén roterar sedan uppdraget mellan utbildningsgrupper i områden där få värnpliktiga tas ut till grundutbildning. Målet är att permanenta systemet 2009 och producera 800 nya hvsoldater om året. Direktutbildning för hemvärdet är enda chansen om Sverige ska kunna ha soldater i hela landet i fortsättningen.

I Falun utbildas soldaterna med plikt och värnpliktsförmåner. I Visby gäller frivillighet och 90 procent av SGI, sjukpenninggrundande inkomst, dock lägst 130 kronor om dagen.

Stolta gutar får historisk utmaning

– *Ni ska vara stolta över att ni gör det här.*

Så hälsade Gotlandsgruppens nye chef Ronny Larsson välkommen till 27 frivilliga för hemvärnets första historiska korttidsutbildning.

TEXT: BENGT PLOMGREN

Den 18 oktober var det dags i Falun och i Visby. Dock med lite olika förutsättningar i villkor och ersättning. De inryckande i Falun har tagits ut som värnpliktiga med stöd av pliktlagen. Det ger en dagpenning på 74 kronor. Men på Gotland var det frivilliga gotlänningar som sökte till korttidsutbildningen. Det ger en dagpenning med 90 procent av SGI (sjukpenninggrundande inkomst).

– Det gör att utbildningen här i Visby blir dyrare, berättar major Göran Karlsson som är stf chef för utbildning inom Gotlandsgruppen och ansvarig för korttidsutbildningen där.

De yngsta 19 år

– Vi har budgeterat med 500 kronor om dagen per soldat. Det var omkring 50 som kom till en informationsträff i vecka 19. Sedan var det 37 av dessa som sökte, 29 antogs och nu i dag visar det sig att 27 av dessa har kommit.

Minimiålder var 18 år och maxålder 30 år. I själva verket var ingen 18 utan några av de yngsta var just 19 år och hade gått ut gymnasiet på senvåren.

Just 19 år var Per Lingvall från Gerum som kom först av alla.

– Jag jobbar som elektriker, men är just nu uppsagd och inte tjänstledig. Jag kom in på mönstringen och nu vill jag se hur detta är och få mer insikt om hur hemvärdet fungerar.

33 procent tjejer

Nio av de 27 som kom var tjejer, 33 procent. Mycket positivt, myser Göran Karlsson. Hemvärdet på Gotland behöver både förnygring och bättre balans mellan antalet män och kvinnor.

Josefina Åsemyr var en av de två som hade maxåldern 30 år.

– Jag är egentligen från Kungälv och utbildad till programmerare. Men sedan fy-

ra år tillbaka bor jag här på Gotland och är båtredningssnickare på Nimbus. Jag har två rejäla skäl till att jag sökt. Det ena är att jag är med i Lottakåren och det andra att jag hoppas få möjlighet att göra utlandstjänst inom FN. Har jag gjort den här utbildningen kan jag sätta kryss i rutan för militär grundutbildning nästa gång det blir aktuellt.

Det gick verkligen inte att ta miste på att hemvärnsbefäl och de civilanställda i förrådet på nedlagda P18 tyckte det var kul med en inryckning efter alla avvecklingar och utryckningar.

Rekryterna var som ystra förstaklassare på första skoldagen när de provade kläder och skor på en massa stationer. Förrådsfolket servade och gav råd som om de stod i en märkesbutik. Samtidigt hade Gotlands media kallats in och det blev full ruljans när två tidningar, lokalradio och regional-TV skulle ha sina bilder och intervjuer.

Tillsammans

Beslutet om korttidsutbildningen togs i våras av rikshemvärnschefen. Denna utbildning är ett metodförsök för att se om utbildningen är ett sätt att öka rekryteringsförutsättningarna för hemvärdet.

Totalt handlar det om 600 timmar med 400 timmar GSU (grundläggande soldatutbildning) och 200 timmar förbands-skede inom hemvärdet.

– Det vi inte har i kvantitet ska vi istället ha i kvalitet, menar Göran Karlsson.

En lång utbildningstid ger inte med automatik en bra utbildning och en till synes kort utbildningstid behöver inte med automatik betyda en dålig utbildning.

Eller som hansades som slutord till hemvärnsrekryterna innan allvaret började med uthämtning av materiel och vapen.

– Det är inte ni som ska göra detta och inte heller vi befäl som ska göra det. Vi ska genomföra detta tillsammans. ■

Blekingebesättningar lämnar hemvärnet

Ovissheten och bitterhet över att inte få utbildning på stridsbåt ligger bakom att 15 man i skärgårdskompaniet tänker sluta.

TEXT: ULF IVARSSON FOTO: ANDERS KÄMPE

OM VI INTE FÅR UTBILDNING på stridsbåt 90 blir det inget marint hemvärn i Blekinge, i varje fall ingen båtgrupp. Att bli skogsmatros lockar oss inte, säger Heinz Nilsson, instruktör och båtchef.

Vi sitter i skärgårdskompaniets välskötta 200-båt, nr 208, i örlogshamnen omgivna av delar av Sveriges kustflotta som tagits ur trafik.

Båtplutonen i 23:e skärgårdshvkompaniet, 15 man, har bestämt sig för att lämna hemvärnet om de inte får utbildning på stridsbåt. Frågan stod och vägde under 2005 men till slut bestämde högkvarteret och Amf 1 att kräva grundutbildning som värnpliktig båtförare.

– Alldeles onödigt. En omskolning är allt som behövs. Vi har själva en plan som anses fullt tillräcklig av vår plutonchef, som varit instruktör på KA 2.

I utgångsläget hade Blekinge fem besättningar, en 200-båt och en bevakningsbåt.

En kampanj för att få tag i utbildade stridsbåtsförare har såvitt båtgruppen vet hittills inte gett något kontrakt. De undrar också om det är unga förare hemvärnet behöver.

– De tycker om snabba båtar. Frågan är hur pigga de är på att stiga upp klockan fem en söndagsmorgon för att köra för skärgårdskompaniet.

– Istället borde vi ha fått vara med när Marinbasen utbildade stridsbåtsbesättningar i år, säger en av båtcheferna i sällskapet, Bo Karlsson.

De marina hvsoldaterna känner sig illa behandlade av Försvarmakten. I frågan om omskolning till 90-båtarna har olika besked getts. På ett krismöte i januari sas från Blekingegruppen att maskinisterna kunde omskolas till 90 Helge.

– Vi var eniga på mötet om att fick inte förarna fortsätta så fortsätter inte heller maskinisterna. För övrigt

skulle Sjövärnskåren i Blekinge sköta omskolning av maskinister, men inget har hänt så även de har tappat sugen säger Nils Pettersson.

Han tycker det är sorgligt att personalens förslag och idéer irriterar, när det istället borde ses som ett friskhetstecken att arbeta för att vara kvar i hemvärnet.

Tillsammans har de fem sjömännen 100 år i hemvärnet och 30 år i båtgruppen.

– Vi har inte haft en enda grundstötning, inte en skada under alla år. Vi har transporterat soldater i ur och skur, natt och dag. Vi håller stenhårt på på körorder och sjösäkerhet, säger Bo Karlsson.

Han påpekar att följderna om båtgruppen försvinner är en mycket begränsad rörlighet och att hemvärnet inte längre kan stötta myndigheterna utanför kustlinjen. Polisbåten drogs in för flera år sedan, kustbevakningens fartyg är inriktade på oljesanering och fiskeövervakning och kan inte gå på grundare vatten. Marinbasen har bara en jourbesättning, så hemvärnet behövs onekligen som extra resurs.

Båtgruppen kan lösa uppgifter över en stor bredd. Transporter är det primära. Sen tillkommer räddningstjänst, ytövervakning, flyktmottagning, sambandsplattform och oljesanering.

– Det förekommer många utsläpp per dag i Östersjön, så vi kan behövas som stöd till kustbevakningen. Vi vill ju egentligen stanna kvar, men får vi ingen respons slutar vi, säger Torby Wilhelmsson.

Ovissheten är värst enas gruppen om. Personalen drivs av intresse för sjön och massor av idealitet. Nu är den goda stämningen som fanns innan bevakningsbåten drogs in som bortblåst.

– I november är det definitivt kört om inget händer med 90-utbildningen för oss. ■

Utbildningen är för dyr

JUST NU KAN CHEFEN för rikshemvärnsavdelningen, överstelöjtnant Thomas Johansson inte lova något.

– Det finns visserligen en plan för en kompletteringsutbildning om elva veckor. Rent teoretiskt är det alltså möjligt att omskola 200-båtsförarna, men det förutsätter att hemvärnet verkligen har ett sånt behov och det blir kolossalt dyrt. I nuläget är det därför inte aktuellt.

Thomas Johansson frågar sig också om det finns tillräckligt många förare som kan vara lediga elva veckor för att det ska vara meningsfullt att ordna kurser.

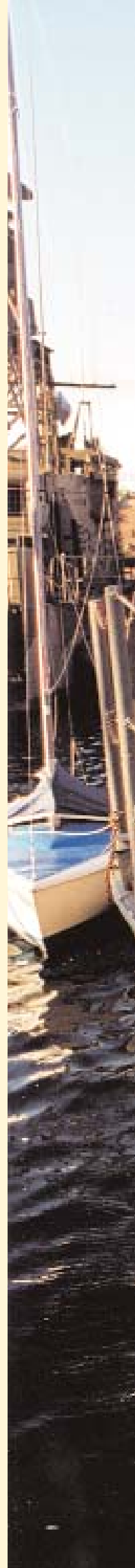
– Så länge det finns förare med rätt utbildning är det dem vi ska rekrytera. Men vi stänger inte helt dörren för en omprövning i framtiden.

Blekingegruppens chef överstelöjtnant Klas Lewin instämmer.

– Kraven på besättningar till stridsbåtar har skärpts väsentligt efter stridsbåtsolyckan vid Sollenkroka. Det innebär att vi kommer att rekrytera de som är grundutbildade på stridsbåt, säger Blekingegruppens chef.

För personalen i Blekinges båtgrupper yppar sig ändå en chans att fortsätta köra 200-båt.

– Vi kommer att organisera "Båtgrupp civil", vilka skall ha kompetens att framföra propellerbåtar som hyrs in till hemvärnet vid övningar i skärgården. Efter som Blekinge Sjövärnskår i dag har en 200-båt och eventuellt ytterligare en (208:an) inom en snar framtid finns det goda utsikter för att dagens 200-båtsbesättningar även i morgon kommer att få köra 200-båt, och dessutom deras gamla trotjänare 208:an. Det är min förhoppning att de även i framtiden ska finnas med i hemvärnsleden, säger Klas Lewin.

BILDEN

Beslutsamhet på backen.
Får vi inte utbildning på
stridsbåt hoppar vi av.
Fr v: Nils Pettersson, Torby
Wilhelmsson, Ingvar Strindhagen,
Bo Karlsson och Heinz Nilsson.

Snabb omgruppering när insatsplutonen tar ett skyddsobjekt.

Bara att rätta sig efter nya hotbilden

Vägspärr, eller checkpoint, blir en allt tydligare hemvärnsuppgift. Mycket kunskap finns redan – det märkte tidningen när vi fastnade i en kontroll under inspektionen av Jämtland och Härjedalen i maj.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Det var soldater ur 3:e Fältjägarbataljonen som av kapten Peter Kardin lärde sig hur man tar hand om misstänkta personer och fordon. Menige hvsoldaten Lorens Johansson i 31. hvkompaniet berättade medan han snokade igenom en misstänkt bil att de fått en bra teoretisk grund men att det ändå känns skönt att ha en chef att ropa på.

Denna dag skulle Lorens och hans kamrater skjuta skyddsvaktsprovet efter att ha godkänts på teorin.

– Jag la ner ett antal timmar på en cd som alla fått ut, säger Lorens och fiskar upp ett par pistoler som ägaren inte har licens för. Ett klart fall för polisen.

Lorens Johansson har bara varit med i hemvärdet något år. Han gjorde lumpen vid artilleriet i Älvdalen. Dethär känns anorlunda.

– Ja, en checkpoint är ju ett tidens tecken och det är bara att rätta in sig efter den nya hotbilden, säger Lorens, som dock tycker att stridsutrustningen är klumpig när man ska avvisitera fordon.

Polisen kontrollerar

Kapten Kardin som lärt sig konsten skarpt i Bosnien dämpar soldaterna när de blir alltför nitiska.

– Var inte alltför skyddsvaktsbutter. Bara för att det kommer en bil måste jag inte titta in, akta er för att låta uppgiften växa er över huvudet, förmanar han.

Till åskådarna säger Peter Kardin att skyddslagen inte gäller i övningen och därför görs kontrollen under polisens ledning.

En av de som tittar på är rikshemvärnschefen Roland Ekenberg.

– Det fasta uppträdandet är väsentligt och det här kräver ganska mycket utbildning. En viss valhänthet måste arbetas bort och anvisningar skrivas.

Strax intill håller andra delar av kompaniet på med en Pek-skjutning och trivs storartat med skjutledare Ante Jonsson:

– Viskjuter bra i hemvärnet men vapenhanteringen måste bli bättre.

Bland soldaterna får kompanichef Anders Widén starkt gensvar när han lovar flera skjutpass under vackra sommarkvällar.

En som inte verkar behöva mer övning är Kent-Göran Jonsson, som nyss fyllt 60. Tidningen undrar om det är kul. Kent-Göran drar lite på svaret trots att han just åstadkommit en fin serie.

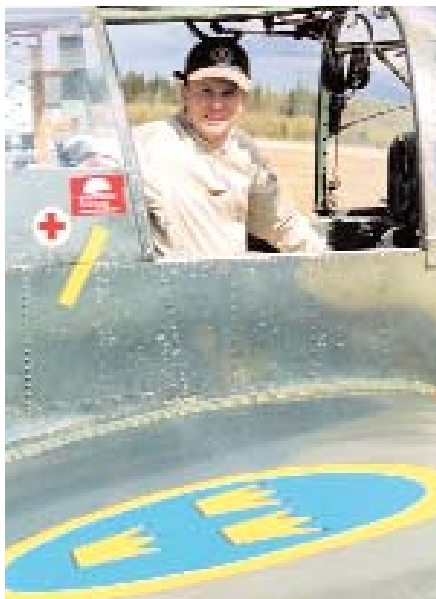
– Det är i alla fall bra för kroppen att vara med, säger denne älgjägare som sätter en ära i att fälla med första skottet.

Per Byenfeldt tar oss till Strömsund där vi ska titta på 2.bataljonen. Han är nybliven pilot i hemvärnsflyget och styr en klassiker, nämligen flygvapnets gamla skolflygplan Saab Safir. Alla vill flyga med Per, men för läsarnas skull tränger sig tidningen före. Per kommer från F 4 där han var stridsledningsofficer. Efter nedläggningen av flottiljen fick han jobb som chef för landstingets avdelning för klinisk fysiologi.

Säkrar platsen

På basen, som flygvapnet inte underhåller längre, dyker det upp en bil och ur hoppar stf plutonchefen Sölve Lundin med bister min. Tillsammans med Per Gidlöf säkrar han platsen dit bataljonschefen strax ska komma.

– Vi försöker ha en övning varje månad.

Nybliven pilot i hemvärnsflyget är Per Byenfeldt. Han har just landat med en Saab Safir.

Högantennen reses. Första övningen för Lillemarie Wassdahl, FRO:are och soldat i 2. bataljon 4:e pluton.

Kent-Göran Jonsson har anledning att se glad ut, men inte hans motståndare, som fått ont i magen.

Det är viktigt att lära känna varandra och få upp förtroendet, säger Sölve som i det civila ritar betongelement. Han är 15-månadersfänrik från A 4, men vanlig soldat i hemvärnet.

– Vi har jättebra chefer som tar vara på hela gruppens kompetens, hinner Sölve berätta innan han måste agera igen.

Av bataljonens personal på platsen, 70 soldater, hinner vi prata med några – en av dem är sjukvårdare Lotta Liukkonen i 22. kompaniet. Det lyser av entusiasm omkring Lotta. Vi sågs senast på grundkursen i Källviken och nu ser Lotta fram mot att gå gruppchefsutbildningen.

Stämmer dina förväntningar som du hade då med verkligheten?

– Sådär, vi får öva för lite men har en utmärkt instruktör och har blivit fler så det ser ljus ut.

Lotta är undersköterska men jobbar som lärare. Hemvärnet är ett sätt att komma ut. Lotta uppskattar också att det är tydliga strukturer och önskar att det var lika god ordning i skolan.

Seriöst och störtskönt

I en glänta i skogen övar soldater från den nordligaste plutonen från Frostviken. Här är avstånden så stora att kompaniet bara samlas någon gång per år. Peter Berg, Lillemarie Wassdahl, Mikael Axelsson, Per Wallin, Jan-Hugo Hagenwald och Mats Jonasson hjälper till att resa tält och högantenn.

Mikael är kritisk till att det tar upp till åtta månader att få en bandvagn servad på Frösön, där bara en mekaniker numera finns. Lillemarie är på sin första övning. Hon blev rekryterad av Peter Bergs pappa.

– Det här är seriöst men inte gravallvarligt. De är störtsköna, säger Lillemari om soldaterna i plutonen.

Per Wallin är officersutbildad, men tillhör den kull som häromåret inte fick någon anställning. Han gick då med i hemvärnet istället.

Storartad uppvisning

Torgny Engvall från Hammerdal får representera den talrika skaran av mc-ordonnanser i länet. För Torgny är det en gammal dröm som gått i uppfyllelse. Han ville bli mc-ordonnans i lumpen men togs ut till bilförare. Privat kör han en så kallad plastraket, en japansk motorcykel som har minst fyra gånger så många hästar som den gröna 258:an.

– Jag gillar Huskvarnan ändå. Vettiga och omväxlande uppgifter, kul att meka och köra med skidor och att det är "bra

folk som håller i det här" är Torgnys förklaring till varför det kryllar av militära hojåkare i just Jämtland.

En fröjd för alla sinnen avslutade besöket i Jämtland. En fullbemannad pluton med sina ordinarie chefer där alla är besjälade och har fått skaplig rutin. Cheferna för insatskompaniet, kaptenerna Magnus Zetterberg och Kurt Scherl försökte läsa av gästernas reaktioner men behövde inte oroa sig. Det var en storartad uppvisning i anfall, eld och rörelse.

Tidningen följde en av grupperna och var med om motstöt, omgruppering och eldöverfall. Allt med skarp ammunition, vilket föranledde övningsledningen att inpränta att det absolut viktigaste var säkerheten.

– Jag hade full koll på plutonen, säger fänrik Hans Boberg, som ledde en av framryckningarna.

Om han och kollegan Thomas Wennström får önska sig något är det en plats att samlas på. Frivillighuset på Frösön är hårt uppbokat. Sen var det en annan väldigt konkret sak också: Fler magasin, minst sex.

"En toppensöndag", utbrast rikshemvärnschefen och utnämnde före detta österrikiske bergsjägaren Kurt Scherl till kapten. "Det här är den bästa stridsskjutning jag sett under min tid som rikshemvärnschef. Det här är en kvalificerad och komplicerad övning, men ni är proffs så ni vet själva".

I utvärderingen var det mesta bra, möjligen kunde soldaterna vara mer aktiva att söka bättre skydd och oftare använda stridspauserna för att rapportera.

– Ni ska öppna eld när ni ser en fiende och ropa sen annars är ni tvåa, sa Hans Boberg.

FAKTA JÄMTARNA TROR PÅ NYA UPPGIFTER

Kapten Magnus Zetterberg blev dagens hjälte med sin metodiskt anfallande pluton.

Hårt motstånd från jämtarna – försvarsministern blev utbuad i Östersund – hjälpte inte. Allt militärt utom hemvärnet sopades bort i försvarsbesluten. Jämtland har 12 procent av Sveriges yta, men bara en procent av befolkningen, så här är det verkligen läge att oroa sig för det "militärdemografiska underskottet". Nye chefen för Fältjägargruppen, överstelöjtnant Sven Mattsson hoppas därför mycket på direktutbildningen till hemvärnet, som kommer igång på försök i Östersund 2007.

Drygt hälften av soldaterna övar minst 20 timmar, vilket är över riksgenomsnittet. Här som annars finns de som höjer sig markant. 31 kompaniet hade förra året 93,5 procents kontraktsuppfyllnad. Major S-O Abrahamsson förklarar detta med bättre övningar och att personalen deltar i planeringen. Samtidigt finns en viss rotlöshet på grund av alla omorganiseringar. Cheferna känner inte sitt folk på samma sätt längre. Inte blir det bättre av att I 19 börjat

avveckla hemvärnsgårdar som är samlingsplatser och även stabplatser.

– Det går inte att omorganisera mer, vi måste stå still ett tag, sa Thomas Johansson, chef för rikshemvärnsavdelningen i en första utvärdering.

Inspektionen av Fältjägargruppen inleddes samma dag som riksdagen röstade igenom förslaget om militärt stöd till polisen i händelse av terrorangrepp. En uppgift som jämtarna tror på. Länspolismästaren själv var helt på det klara med vilken resurs han har i hemvärnet då rikshemvärnschefen sökte upp honom i samband med inspektionen. Men då måste de flesta soldater vara skyddsavkvalificerade. För att nå dit behövs eventuellt en förenklad, men ändå juridiskt godkänd utbildning, resonerade rikshemvärnschefen och hans officerskollegor.

Bra fart har kapten Magnus Zetterberg i sitt insatskompani, det såg vi på Dagsådalens skjutfält i en anfallsoperation där soldater och befäl utmärkte sig. Personal finns till tre fulltaliga plutoner och närvaron på övningarna är goda 70 procent.

Högste militär i Härjedalen är Johnny Olofsson, som chefer för Fjällbataljonen. Den omfattar även Bergs och Åre kommuner. Varje kompani har två fulltaliga plutoner men inga skyddsobjekt.

– Fast de gamla ligger ju där de ligger, säger Johnny Olofsson.

Det är för övrigt hans förtjänst

att Frivilliga motorcykelkåren är så vital i området. Han startade kåren 1993 och sex år senare hade 100 ordonnanser tecknat avtal.

Större än Östergötland och Sörmland tillsammans är Carl-Göran Westlins bataljonsområde. Centralorterna är Strömsund och Krokom. En riksgräns finns att fundera över i dessa Schengen-tider.

Carl-Göran Westlin bekräftar att det kan uppstå främlingskap som följd av sammanslagningar. Han har också avgångar på grund av ålder, brist på tid och motivation – ibland är det flera olika skäl för att sluta på samma gång.

En stor plump i protokollet är att materielen fastnar innan den når ledet. Kompanicheferna är på ren svenska urlless. En erfaren inspektör sade sig aldrig ha varit med om en så total sågning.

– Vi har fått ut mycket undermålig materiel, skitig och trasig. Hemvärnet sorteras in i pärmar märkta hvkrets. Det är en skamfläck för försvaret, säger Carl-Göran Westlin.

Det finns positiva signaler också. Skolorna gillar hemvärnets ungdomsverksamhet. Lärarna hotar stökiga elever med att skicka dem till Westlins bataljon, där de blir fromma som lamm.

Högst i pyramiden på Fältjägarbataljonen hittar vi Åke Hjelm, tidigare chef för Jämtlandsgruppen. Ett av hans problem är att en del av gruppcheferna

har svårt att få tid att gå kurser. Just nu är det sålunda 40 procents vakanser på denna nyckelbefattning. Skyttesoldater har Åke däremot ganska gott om.

– För mig som chef har avvecklingen av nollor varit tidskrävande med upprepade samtal och kontroller av utrustningen.

Åke Hjelm som känner försvaret inifrån har en del av svaret på varför materielen inte når ut:

– FMLOG har ny personal som inte kan hemvärnet. De är vana vid värnpliktiga som går över kaserngården för att byta mössa, inte hemvärnssoldater som åker 15 mil.

Under hösten 2005 lastades en långtradare per dag med militär utrustning från F 4, I 5 och Arméns tekniska skola så det är inte att undra på att hemvärnet hamnat i kläm. Påtryckningar kommer att göras från högsta nivå.

Ur Fältjägarbataljonens utbildningskatalog plockar vi några mål för 2008:

● Att bataljonen själv med stöd av övningsledning ska kunna förbandsöva med skarp ammunition.

● 50 procent ska vara skyddsvakter

● Alla ska ha gjort tio timmars repetition av sjukvård

● Alla ska ha gjort sitt baskrav Slutresultatet ska bli ett förband som fungerar, har Åke Hjelm lovat sig själv.

ULF IVARSSON

Anders Silwer i kretsen av åtta familjemedlemmar vid invigningen av Bjäre Hemvärnsgård. Fr v bakre ledet Bo Silwer (storebror), Jan-Erik Silwer (lillebror), Gustav Silwer (brorson), Anders Silwer (klipper bandet på bilden till höger) och Anton Silwer (brorson). Mittraden fr v farfar Jan Silwer och Lotta Lasson (svägerska). Främst fr v Maria Lasson och Karin Lasson (brorsdöttrar).

Stolt trendbrott vid Glimminge

*En ny hemvärnsgård hör inte till vardagen.
Bjäre hemvärnskompani invigde i alla fall sin stolthet i somras.*

Nedskärningar och nedläggningar. Ett upprepat mantra inom försvaret i modern tid. Detsamma har gällt hemvärnet. Men på den bördiga prunkande Bjärehalvön blev det ett stolt soligt trendbrott lördagen den 10 juni. Då invigdes Bjäre Hemvärnsgård i Glimminge. En invigning som närmast fick karaktären av en familjefest.

Sommarens första verkliga värmebölja slog till när Bjäre hemvärnskompani fick sin nya hemvärnsgård i byn Mälinge i Glimmingeområdet på södra delen av Bjärehalvön. Till råga på allt hade de bättre restaurangerna på Bjäre startat sin restaurangvecka kvällen innan och på själva lördagen var det "pärens dag". Säsongens första svenska färskpotatis kommer ju alltid härifrån.

Kompanichefen kapten Eddie Grankvist kunde hälsa något hundratal gäster välkomna och berätta historien om hur en stiftelse av hemvärmän köpte den gamla snickerifastigheten.

– All byggnation är ett resultat av ideellt arbete. Vi har ju många olika yrkeskompetenser inom kompaniet. Försvaret hyr nu in sig här i gården.

Gården i två våningar är på omkring 550 kvadratmeter, med samlingsrum, logementsrum, mäss, stort kök, dusch och toalettutrymmen. I källaren finns det militär utrustning som persedlar, tält och en del fältmateriel.

En del av inventarierna kommer från

nedlagda F10 i Ängelholm och en del annat är skänkt, till exempel en stor spis från kommunen.

Silwerklipp

Mitt i Eddie Grankvists hälsningsanförande, med närmast prick på beställd sekund, så flyger två Jas 39 från F17 i Kallinge över området och vickar på vingarna som hälsning.

Ursprungligen var det meningen att rikshemvärnschefen Roland Ekenberg skulle förrätta den formella invigningen och klippa det blågula bandet. Men det blev istället bygdens egen son brigadgeneral Anders Silwer. Han är född och uppvuxen i Västra Karup några kilometer norr om Mälinge. Han inledde dessutom sin militära bana inom hemvärnsungdomen på Bjäre innan han började flyga på F10 1982.

– Eddie ringde och frågade om jag ville

förrätta invigningen. Det ville jag gärna så jag nämnde det för Roland Ekenberg som tyckte det var en bra idé. Det är en märklig känsla att stå så här på hemmaplan och få förmånen att inviga Bjäre Hemvärnsgård. Familjen och jag bodde kvar här till 2000. När jag tittar ut över gästerna ser jag att jag känner minst hälften.

Invigningen inleddes med att musikkår och fanvakt gjorde den korta marschen från närliggande Glimminge idrottsplats till hemvärnsgården. Efter ceremonier med bandklippning visade kompaniet gästerna sina resurser på olika stationer inom vapen, skyddsvakt, hundtjänst, sjukvård och matförsörjning. Trots värmeböljan serverades på klassiskt militärt vis ärtsoppa och pannkakor. Det blev som den legendariska filmtiteln "I hetaste laget".

TEXT: BENGT PLOMGREN

FOTO: ANDERS KÄMPE

50-årsdag i uniform

– Du redaktörn, Erik Wallin härborta offerar sin födelsedag för att ställa upp på det här.

– Då lär det inte vara någon stor och jämn födelsedag?

– Han fyller 50 i dag, men är med här istället för att fira.

– Jo, det är sant, säger Erik blygsamt. Jag ska inte ha något kalas i dag trots att jag fyller på en lördag. Min mamma var från Finland och nu var vi istället över där för en vecka sedan och hade kalas för mig.

Sonen Rasmus är också med i hemvärnet och gjorde pappa Erik sällskap på hans födelsedag på invigningen av Bjäre Hemvärnsgård.

Erik Wallin fyllde 50 år.

Köra i skogen roligast på motorkurserna

Teori går an men eleverna i bilkårens och FMCK:s sommarskola sätter körningen främst.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Frihet! Det här är vad en mc-ordonnans helst vill hålla på med.

Vad ni gör, använd inte silikontätning. Motorinstruktör Sven-Erik Söderqvist öser ur sin erfarenhet.

Aнна Blomgren, motorinstruktör i bilkåren och Kent Östberg, instruktör i FMCK, delar på ett teoripass. Just när tidningen kommer in berättar Kent att när det är noll grader blir det minus 20 grader på kroppen i 90 kilometer i timmen, men det nya stället gör ändå körningen komfortabel. Sen handlar det om mörker. Avskärmat ljus bara på order och då i högst 30 kilometer i timmen.

Anna Blomgren avlöser och talar om torra saker som försäkringar och trafikföreskrifter och fast alla förmodligen dagdrömmer om att köra i terräng och orientera antecknar de snällt.

Ett 50-tal blivande mc-ordonnanser, terrängbilsförare och gruppchefer från hela Sverige har en hel del lektioner tillsammans på julivarma Kråks skjutfält i Västergötland.

De båda organisationerna samutnyttjar sedan flera år lokaler, skolchefer och instruktörer för att få ned kostnaderna.

– Det ger en stor synergieffekt. Vi lär känna varandra och hur man kan jobba ihop, säger Curt Jörholt, utbildningschef i FMCK.

För att understryka samhörigheten går Annika Salo omkring med en namnskyld som det står Frivilliga motorcykelkåren på och rikskårchef Börje Samuelsson i FMCK står med Bilkåren på sin skyld.

Frågan om de ska gå ihop vill ingen kommentera. De hänvisar till en utredning om den gemensamma framtiden som läggs fram i höst.

Mekartips

I ett stridsvagnsgarage på fältet förevisar FMCK:s motorexpert Sven-Erik Söderqvist hur man gör översyn på ettans frihjul. Numera används bara mc 258, som är automatväxlad. Förarna ska själva klara ganska avancerad service.

Nu har killarna och tjejerna dragit på sig overaller och suger i sig av Sven-Eriks mekartips.

– Byt inte olja genom att skruva ur oljepluggen, för gängorna går lätt sönder. Ta istället bort hela kåpan.

Byte av hydrauloljan görs efter tio till 30 timmar beroende på hur hård körningen varit. Slarvar man blir den snart som flytande guld av partiklar från mässingen i centrifugalkopplingen.

Det märks att flera av eleverna har tekniska kunskaper för Sven-Erik Söderqvist har fullt upp att parera sakkunniga kommentarer. 58-årige Ingemar Striem från

Linköping är egen företagare i elektronikbranschen.

– Det här är jättekul. Jag trodde jag var för gammal, men hemvärnet vill ju också ha lite äldre som inte kör så hårt med cyklarna.

Vill köra mer

En annan som funderar på hemvärnet är Dan Perchun från Malmö. När tidningen ber honom om ett tydligare besked ändrar han "mycket möjligt" till "högst troligt" medan han säger upp hoptryckta spår i kopplingen. Efter halva kursen är Dan helnöjd även om han vill köra mer.

Lika entusiastisk är Mats Beausang från Borås. Han har kört speedway och ville bli mc-ordonnans i lumpen men hamnade snopet nog i utbildningsreserven. Nu har han hittat hem. En god vän i hemvärnet ordnade kontakten med FMCK.

– Jag gör något på riktigt. Det är skarpt läge hela tiden, min paroll är "ett varv till", deklarerar taxichaufför Mats som liksom flera andra har SGI-ersättning och alltså "får betalt för att göra något jag älskar".

I garaget surrar det av goda råd och rop på verktyg. Håkan Berggren från Västerås fixar en läckande framgaffel och berättar att eftersök är hans drivfjäder, även om polisen i hans hemstad ännu inte fattat vilken resurs FMCK är. Håkan håller också i avrostningskurserna för Sveriges motorcyklisters centralorganisation i länet.

– Ett gott råd till äldre manliga knuttrar som fått mc-kortet gratis är att träna bromsning.

Tjejnarnas svaga punkt är att de kan ha svårare för att manövrera i terräng, säger instruktören Kent Dahlberg från FMCK i Strängnäs. Det vill dock inte Annett Dahlbäck från Borlänge riktigt hålla med om för egen del, när hon utan prut byter ett gashandtag på sin Huskvarna. Hon ska tvärtom köra för insatskompaniet i Dalarna, ditlockad av sin chef på Banverket, som är stf chef för kompaniet.

Det är konditionskrävande att köra mc i skogen, bekräftar Pierre Zahn från Filipstad. Han lämnar en insatspluton till förmån för ett vanligt kompani, fast det beror mest på missnöje med att löften om utbildning i strid i bebyggelse och annat inte infriades.

Sen har Pierre inte tid att prata mer för han hjälper Ingemar Striem att sänka framgaffeln exakt 14 millimeter. En inte helt okomplicerad åtgärd som sker med sådant schvung att man undrar vad de tar betalt för på mc-verkstäderna. ■

Samlad utbildning vinst för förbandschefen

Frivilligorganisationerna effektiviserar för att anpassa sig till en förändrad försvarsmakt.

Fördelen med gemensamma skolor är inte bara att utbildningen blir kostnadseffektivare. En annan poäng är också att personal som ska samarbeta i hemvärnsförbanden lär känna varandras uppgifter när de jobbar ihop.

– Det här tror jag förbandschefen har stor nytta av, säger Börje Samuelsson, rikskårchef i Frivilliga motorcykelkåren, FMCK.

Tidigare har bilkåren och FMCK prövat konceptet i mindre skala men nu tagit steget fullt ut. Man är alltså på samma kursplats, har samma skolledning och delvis samma instruktörer.

Många övningar är lika oavsett fordon.

Samarbetet väcker frågan om skillnader i krav på utbildning för olika nivåer. Den totala tiden för att bli till exempel gruppchef kan skilja sig enormt mellan olika frivilligorganisationer.

FMCK har just nu tre stora bekymmer. För det första är man inte överens om det verkliga behovet av mc-ordonnanser med rikshemvärnsavdelningen. Då kör- och vilotiderna skärpts behövs fler befattningar för att få någon uthållighet.

För det andra minskar utbildningsmedlen trots att det kommer att kosta mer att utbilda nya ordonnanser istället för de nollor som ska rensas ut. Detta kan i sin tur inte ske förrän dessa lämnat in sina ställ. Kan tyckas vara en struntsak men hur detta ska gå till har diskuterats i flera år. Problemet pockar på en snar lösning.

För det tredje minskar underlaget till kurserna på grund av att arbetsmarknaden är kärvare. Många anmälda elever dyker inte upp. Antalet grundkurser har gått ned från fyra till två och detta är en smärtrörelse.

– Får vi inte använda våra instruktörer sjunker deras kvalitet. Samtidigt ropar Försvarsmakten på vår hjälp och på sikt kan vi inte fortsätta så här, säger Börje Samuelsson.

I utredningen hemvärnet efter 2004 tillkom befattningarna transportgruppchef i insatskompaniet och gruppchef i ledningsplutonen. Den förra veks för bilkåren, den senare för FMCK. En ny kursplan

Fler måste ha behörighet på tung lastbil, anser Annika Salo.

blev nödvändig och detta drev på utvecklingen mot gemensamma kursplatser.

– Förut hade vi i bilkåren ren fordonsutbildning som inte var integrerad med hemvärnsförbandet. Men genom att vi på denna kursplats har en slutövning för gruppcheferna blir det dubbel effekt genom att både ordonnanserna och terrängbilsförarna får praktisera på de uppgifter som kommer att möta dem när de blir placerade i hemvärnsförbanden, säger vice rikskårchef Annika Salo.

Som alla andra organisationer har bilkåren tappat medlemmar men jobbar hårt med rekrytering för att klara personalbehovet till hemvärnet. När terrängbilarna försvinner uppstår ett nytt problem:

– Om vi får grundutbilda alla på tung lastbil kan vi lättare komplettera våra förrare för att kunna köra nästa generation av fordon i hemvärnet. Det skulle också bli lättare att rekrytera personal tror Annika Salo. Det ser vi på antalet anmälningar till våra lastbilskurser.

– Stödet från Skaraborgsgruppen inför denna kurs har varit mycket bra, men tyvärr så fungerar det inte så bra på alla utbildningsgrupper. I takt med att Försvarsmakten ominriktar sig mot ett insatsförsvar har stödet till frivilliga försvarsorganisationer förändrats. Men även i det framtida insatsförsvaret finns det behov av avtalspersonal i framförallt hemvärnet. Och av den anledningen bör stödet till frivilligorganisationerna vara kraftfullt och det är det inte alltid. Ett minskat stöd på lokal och regional nivå kan ta bort drivkraften hos de lokala och regionala kårerna vilket inte gynnar rekryteringen till hemvärnet, säger Annika Salo.

ULF IVARSSON

Thomas står med båda fötterna i hemvärnsmyllan

Han blev officer mest av en slump och när uniformen åker av är han en märklig blandning av uppfinnare, skådis, konstruktör, hantverkare, motorcykelfantast och bokslukare.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Han har ett smittande sätt att berätta historier så att det dånar av skratt i korridoren och ett långt liv i armén har skänkt honom ett stort förråd av dråpliga minnen.

Han blir sällan arg och tar motgångar med fattning. När högkvarteret rister av omorganisationer är det tryggt att ha en sån ledare.

Mannen heter Thomas Johansson, är chef för rikshemvärnsavdelningen och överstelöjtnant med särskild tjänsteställning, ungefär överste.

Vi åker ut till villan i Roslagen längs slingrande vägar. Vår ciceron berättar med inlevelse om trakten och avslöjar djupa kunskaper om den ekonomiska och kulturella utvecklingen i bygden.

Fötterna i myllan

Det här är en yrkesmilitär som står med båda fötterna i hemvärnsmyllan. Han växte upp i en frivilligfamilj – pappan var också tävlingsskytt. Under hela sin tid som officer har Thomas haft hemvärnskontakter – som instruktör, ungdomsinstruktör, bataljonsinstruktör och lärare på kurser. Han är högkvarterets kontaktman för Frivilliga motorcykelkåren och körgärna sin mäktiga "Guldvinge" till jobbet.

När han fick frågan om att leda rikshemvärnsavdelningen för fyra år sedan var det därför ingen som helst tvekan. Det kunde ju även vara lite lugnare än att avveckla materielen i invasionsförsvaret som sysselsatte Thomas efter försvarsbeslutet 2000.

– Det hela skulle gå väldigt snabbt. Vi såg vad vi hade i datorerna men visste inte vilka enorma volymer det var frågan om.

Thomas och hans medarbetare åkte till Östra Tyskland för att lära sig hur det går till att skrota en armé. De fick inte vara ifred utan ständigt förklara och motivera sitt arbete för journalister och folk som var emot hela idén att avyttra, destruera

och skänka bort fullt användbar krigsmateriel.

– Besluten var delegerade långt ner. Vi kunde på stående fot bestämma att sälja stora partier om det bara var en bra affär.

Slåss för avdelningen

Riktigt så obyråkratiskt går det inte att leda rikshemvärnsavdelningen, särskilt inte nu när omorganisationer och besparingskrav gör att högkvarteret befinner sig i en ständig förvandling.

Mycket tid måste alltså avsättas för att slåss för avdelningen och hemvärdet. Visserligen är Thomas försiktigt positiv till det så kallade processororienterade arbets sättet. Dock instämmer han i avdelningens gemensamma åsikt att organisationen uppfattas som otydlig och att arbetsro och trivsel ligger i vågskålen.

Ändå låter han mycket övertygande när han säger att hans nuvarande jobb är det bästa han haft. Det slår till och med tiden som kompanichef, som de flesta officerare brukar minnas med vemod.

– Tänk att få stå i ett vägsål en natt och se bataljonerna rulla förbi.

Yrkesvalet var inte självklart. Efter en tid som kostymsäljare på Konsum kom värnpliktige pansarfänriken i alla fall till Livgardet efter Karlberg 1978.

– Vi på Livgardet är inte bäst, men fiinast, säger Thomas med mild ironi. Traditionerna är inte oviktiga för honom, men någon paradofficer är han inte, snarare en truppåre. Med välbehag erinrar han sig debuten som skyttekompanichef på en reservofficerskurs i Halmstad. För dagen var kompaniet förstärkt med granatkastarpluton och infanterikanonvagnar.

– Jag hade bara läst om hur det gick till, så det var en härlig känsla att bli väl godkänd på den övningen.

Den tid då enbart Livgardet ansvarade för två brigader och ett stort antal cykelskyttebataljoner är troligen för alltid för-

bi. Thomas har ändå haft tur, för nu sitter han trots allt i toppen på 60 hemvärnsbataljoner och han hyser stor optimism om framtiden.

– Jag ser inte slutet på hemvärdet. Organisationer är inte bara nödvändig som en stomme i nationella försvaret utan också starkt förankrad hos svenska folket. Förbanden är byggda så att vi lätt kan koppla på nya grupper och plutoner och lätt öka i numerär.

Historien visar att detta också sker när världen skakas av kriser. Folk strömmade till under Suez-krisen, Kuba-krisen, Sexdagarskriget och ubåtskränkningarna. I perioder av lägre efterfrågan, som nu, är det rätt att gå ned i volym med möjlighet att växa för framtida hot.

Just därför är det så viktigt att ha en stab som orkar sköta inte bara de vardagliga ärendena utan också driva utvecklingen framåt. Riksdagen har ju lagt tunga uppgifter på hemvärdet.

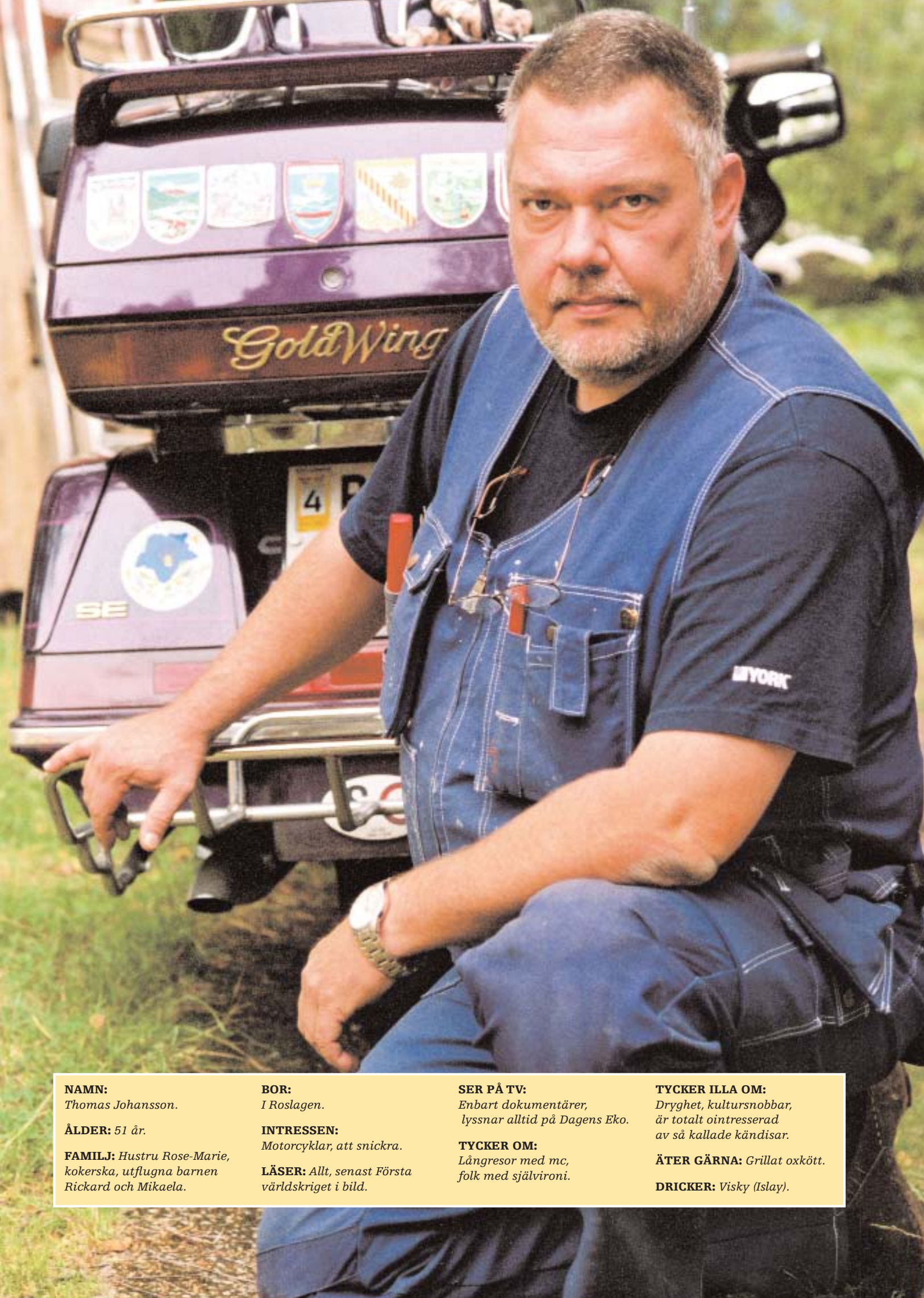
Läsarna besparas

Antalet projekt ökar hela tiden och hårda prioriteringar måste göras i höst eftersom det saknas nyckelpersoner. Om och när de väl kommer måste de få en startsträcka samtidigt som tiden rinner iväg för styrdokument som alla ropar efter – taktisk målsättning, hemvärnshandbok och beslut i skjutfältsfrågan.

I all denna nästan oöverblickbara röra är det Thomas uppgift att se till att de resurser som finns används så bra som möjligt för att uppnå målen. Ja på byråkrat-svenska heter det något helt annat men det besparar vi läsarna.

Efter intervjun går vi ut och svetsar lite. Thomas har ett ständigt behov av att lösa problem, konstruera och tillverka saker. Det går inte en natt utan att någon ny idé dyker upp.

– Beskriv mig bara inte som universalgeni eller liknande. Men det är klart, man kanske skulle bli jordbrukare? ■

NAMN:

Thomas Johansson.

ÅLDER: 51 år.

FAMILJ: Hustru Rose-Marie, kokerska, utflugna barnen Rickard och Mikaela.

BOR:

I Roslagen.

INTRESSEN:

Motorcyklar, att snickra.

LÄSER: Allt, senast Första världskriget i bild.

SER PÅ TV:

Enbart dokumentärer, lyssnar alltid på Dagens Eko.

TYCKER OM:

Långresor med mc, folk med självironi.

TYCKER ILLA OM:

Dryghet, kultursnobbar, är totalt ointresserad av så kallade kändisar.

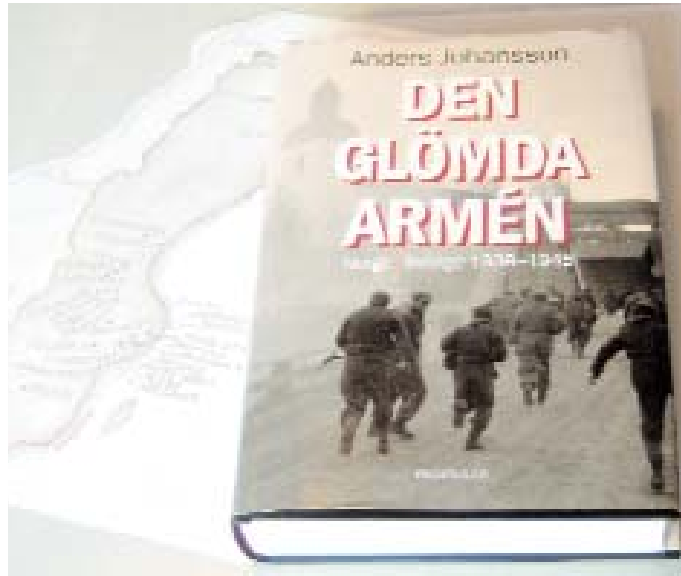
ÄTER GÄRNA: Grillat oxkött.

DRICKER: Visky (Islay).

Den glömda armén Norge–Sverige 1939–1945

DET ÄR INTE ALLA författare förunnat att få göra en utställning kring sin bok. Upprinnelsen är Mälsåkers slott i Sörmland där författaren, Anders Johansson, fick sin första kontakt med några norska veteraner som i hemlighet fick en militär utbildning på slottet under andra världskriget. De ingick i de norska polistrupperna som 1945 mönstrade 14 500 man med uppgift att ta upp kampen mot de tyska soldaterna i Norge, om de inte kapitulerade. Under sommaren 2006 har Tessinslottet Mälsåker inrymt en välbesökt utställning om hur norska flyktingar i hemlighet rekryterades och utbildades på ett drygt 25-tal platser i Sverige.

DEN NORSKE läkaren Carl Semb och docent Harry Söderman vid Statens kriminaltekniska anstalt var initiativtagare till och började utarbeta planer på att i hemlighet utbilda vapenföra norr- män i Sverige. Men skulle svenska politiker sanktionera ett så flagrant neutralitetsbrott? Man presenterade idén kamouflerad

Kartan, som även återfinns i boken, visar platser som var engagerade vid utbildningen av polistrupperna och norska sabotörer.

FOTO: HANSEMAN CALÅS

som ett hälsoprojekt, vilket föll i god jord hos Norgevännen som generaldirektören för Socialstyrelsen Karl Hörjel och socialminister Gustav Möller. Söderman manipulerade skickligt samlingsregeringen och ordnade med okonventionella metoder förläggningar, instruktörer och va-

pen åt polistrupperna.

Sveriges ÖB, general Olof Thörnell, såg dock en säkerhetsrisk att ha både norska och danska militärer på utbildning i Sverige och skrev 1943 direkt till "Konungen" och begärde bemyndigande för att kontrollera och övervaka den utbildning

som sanktionerats i konseljbeslut den 3 december.

ÖB fick aldrig sitt bemyndigande och blev senare entledigad. Harry Söderman hade nämligen tidigare initierat en övervakning och säkerhetskontroll via det dåtida Säpo.

VID KRIGSSLUTET 1945 kapitulerade de tyska styrkorna i Norge i god ordning och det blev inte några stridigheter mellan de svenskutbildade polistrupperna och den forna ockupationsmakten. Söderman gjorde dock en dråplig insats vid befrielsen av Oslo. Läs mer i kapitel 26!

Anders Johansson antyder i boken att det finns mer lösa trådar att nysta upp.

Bland annat fakta kring de norska sabotageskolor som fanns i Sverige.

HANSEMAN CALÅS

Författare:

Anders Johansson

Titel:

Den glömda armén

Förlag:

Fischer & Co

Spelade på medeltidsfest

Hemvärnets musikkår i Sörmland besökte i månadsskiftet juni–juli Nyköpings tyska vänort Lauf för att delta i årets Kunigundafest.

I LAUF FIRAR man varje år under första veckoslutet i juli en traditionell fest till minnet av helgonet Sankta Kunigunda. På programmet står olika konserter, dansuppvisningar och festtåg där många deltagare är klädda i historiska kläder.

Kunigundafesten äger rum på en festplats på Kunigundaberget strax norr om staden. Berget och festplatsen har fått sitt namn efter ett kapell som ligger på berget.

Torsdagen den 29 juni lastade vi bussen med instrument och

uniformer. Med i bussen var trettio hemvärnsmusiker och två fanbärare ur Södra Sörmlands hemvärnsbataljon, berättar P.G. Sjölin, som är ordförande i kåren.

Först konserterade man på Stora torget i Lauf. Under ledning av Jan Holst framfördes ett program med huvudsakligen svensk musik. Sommarlätta skärgårdsvalser blandades med sörmländsk folkmusik, ett par Benny Andersson-melodier och några svenska marscher. Som sig bör avslutades framträdan-

Sörmlänningarna i festtåget i Lauf.

det med Södermanlands regementes marsch.

SÖNDAGEN den 2 juli var Kunigundafestens första dag. Först marscherade musikkåren till den gata där festtåget samlades. I täten gick Laufs stadsmusikkår och sedan följde årets Sankta Kunigunda och hennes uppvaktning ridande i tidstroga medeltidskläder.

– Vår musikkår hade fått äran att marschera nära täten, direkt efter Kunigundas uppvaktning, säger P.G. Sjölin.

Hemvärnstrumslagare Björn Bohlin anförde musikkåren och våra fanbärare gick först med den svenska fanan och hemvärnsfanan. Vi gjorde entré till tonerna av Södermanlands regementes marsch.

TEXT & FOTO: P. G. SJÖLIN

Stående ovationer för Västmanland

GENOM FÖRMEDLING av f d brandchefen i Malmö, Birger Olsson, kom Västmanlands hvmusikkår till Tyskland första gången 2004. I år deltog kåren i Musikschau der Nationen i Bremen. Evenemanget är Europas största inomhustattoo.

Inte mindre än elva nationer med totalt 800 musiker deltog. Den svenska kåren medverkade i sju föreställningar. Gardeskamrater, ett medley av Abba-låtar och Den svenske underofficeren av Sam Rydberg ingick i den svenska repertoaren. Dessutom en nyskriven trumsalut av David Lindberg, försvarsmusikcentrum.

– Publiken gav vid några tillfällen svenskarna stående ovationer och arrangören räknar oss till de tre främsta av deltagarna, berättar överstelöjtnant Jan-Erik Nordberg, chef för Upplands- och Västmanlandsgruppen, som följde med på resan.

Programmet inleddes med en nationsorkester i vilken Västmanland hade 16 musiker.

FOTO: JAN-ERIK NORDBERG

Uppsalatoner på ny cd

HEMVÄRNETS musikkår Uppsala, som firade sitt 30-årsjubileum 2005, har de senaste åren haft en stark musikalisk utveckling och har nu nått den nivå där vi ansåg att en cd-inspelning var genomförbar. Musikkåren är sedan några år godkänd i den högsta klassen av hemvärnsmusikkårer och är ofta anlitad för högvaktsceremonier vid Stockholms slott. Musikkårens repertoar spänner över ett brett spektrum och detta har vi försökt visa på vår cd, som gavs ut nu i somras.

Hemvärnets musikkår Uppsala förvaltar en rik kulturskatt i form av noter från musikkårens verksamma vid gamla Upplands regemente (I 8) och vid Upplands flygflottilj (F 16). Detta har präglat produktionen, då

delar av den har spelats in med den ursprungliga äldre instrumentbesättningen.

På cd:n finns en blandning av musik från olika tider och genrer. Musiken är en kombination av konsertmusik som spelas i dag, av musik med uppsala- och upplandsanknytning samt av militär lokal traditionsmusik.

Cd-skivan kommer huvudsakligen att säljas direkt av musikkåren och dess medlemmar i samband med framträdanden i Sverige och under våra resor i utlandet.

Priset är 150 kronor inklusive porto och förpackning vid beställning via Plusgiro (konto 12 20 32-6 Hemvärnets musikkår Uppsala). Glöm ej att ange din postadress vid beställningen!

BO SANDBERG

En bok om hjältemodiga

1943 STORMAR Otto Skorzeny, tysk kommandosoldat, ut ur sitt glidflygplan på Gran Sasso i Italien. Hans uppdrag är att rädda den då avsatte fascistledaren Benito Mussolini. Hans räd lyckas, och på ett foto taget precis efter rädden kan man se en påtagligt förvånad Mussolini sittande i flygplanet som skall ta honom till friheten.

Det kan tyckas något bakvänt att i en bok beskriva allt ifrån allierade till nazistiska och fascistiska kommandoräder som hjältedåd, men det är precis vad den danske historikern Rasmus Dahlberg gör. Han resonerar som så, att även om både nazismen och fascismen är förkastliga ideologier, så kan vissa uppdrag under Andra världskriget ses som hjältemodiga – detta oavsett om de

genomfördes av de allierade eller av axelmakterna.

Så länge som uppdragen var dömda att misslyckas och genomfördes mot alla odds så är de värda att omnämnas. De som deltog riskerade livet och var oerhört skickliga som elitsoldater och det är hans utgångspunkt.

Boken berättar om dessa bragder. I sammanhanget, bland större översiktsverk, är den kortfattade boken en bagatell, men den erbjuder intressant och spännande läsning.

JOACHIM BRINK

Författare:

Rasmus Dahlberg

Titel: Dödliga uppdrag under andra världskriget

Förlag: Historiska media

Skaraborg välkomna tillbaka

HEMVÄRNETS musikkår i Skaraborg firade midsommar i Tyskland. Kåren deltog i tyska Infanterieschule 50-årsjubileum i Hammelburg i södra Tyskland,

som enda utländska musikkår. Under invigningsceremonin spelade man underhållningsmusik.

Därefter genomförde musik-

kåren två konserter på stora torget i Hammelburg. Invånarna hade i det vackra vädret gått man ur huse för att delta i stadsfesten. Under tysklandsvistel-

sen, som var musikkårens andra beordrade utlandsspelande genom tiderna, fick kåren flera inbjudningar att återvända.

ANNE-LIE SJÖGREN

Skåningarna stigfinnare i stridsgruppen

De är så nära en yrkesarmé man kan komma, de 151 soldaterna i det insatskompani som nu utbildas på Revingehed i Skåne. Men så kan de också hamna i den verkliga hetluften.

TEXT: TORKEL IVARSSON FOTO: BENGT LAGERSTEDT

Styrkedemonstrationer och förhandlingar är främsta verktyget.

Luften dallrar över marken på Södra skånska regementets natursköna övningsområde i Revingehed. Det är i början av juni månad, värmen börjar komma på allvar och grönskan växlar från försommarlätt till tungt grönt. Näktergal, gök och andra skönsångare står för underhållningen. Här är gudagott att vara. Det vill säga när friden inte störs av ryttande pansarbjässar som kastar sig över fältet.

Det som nu sker på Revingehed är dagens svenska försvar i ett nötskal. Själva brytpunkten mellan det gamla invasionsförsvaret och de nya internationellt inriktade förbanden. Där förut de värnpliktiga pansarsoldaterna övades för att möta fientliga landstigningar, tränas nu det kontraktsanställda kompaniet för uppdrag utomlands. De har skrivit på för två år. Så länge har svenska soldater inte varit anställda sedan de indelta knektarnas tid.

Och nu handlar det inte bara om fredsbevarande uppgifter utan också fredsframtvingande. Strid med andra ord.

Hett om öronen

Var, när och hur, är det ingen som med säkerhet kan säga i dag. Men att det blir av är klart och att svenskarna kan få det riktigt hett om öronen är fullt möjligt.

De alltmer våldsamma konflikterna i Afghanistan och Sudan nämns.

"Worst case", värsta fallet, kallas det som står längst upp på den skala i vilken kompaniet ska kunna verka. I den andra änden handlar det om lugnare typer av konfliktlösning och alla hoppas förstås att det stannar vid det.

Kompaniet är stigfinnare inför den "Nordic Battlegroup" som under svensk ledning skall stå till EU:s förfogande efter nästa årsskifte.

– När jag ryckte in som värnpliktig på

regementet i slutet av 1980-talet fanns det ett tiotal förband runtom i Skåne, nu är det bara vi kvar, säger kapten Jonas Jonmar som är informationsofficer vid P7.

Det nationella försvaret är nästan skrotat. Men som officerare förutsätts göra så "gillar han läget".

– Vi ska vara med på arenan och bidra till fredsarbetet tillsammans med andra länder. Men omställningen tar tid och jag är inte säker på att folk i allmänhet förstår vad som händer.

Av det skälet satsar försvaret bara i år 65 miljoner kronor på uppvisningar och annonskampanjer. Ni har kanske sett helsidorna med en kvinnlig soldat klädd i ny ökenuniform.

Det är ett trendbrott jämfört med den blodfattiga reklam man ägnat sig åt tidigare. Det gäller ju att få fram tillräckligt många duktiga soldater till utlandstjänsten. Till IA06 har det gått utmärkt. Två tusen personer sökte.

– Vi har kunnat göra ett bra urval. Upp mot hälften av personalen har tidigare erfarenhet av utlandstjänst, säger ställföreträdande kompanichefen kapten Joon Hermansson. Resten har rekryten i färskt minne.

Han är övertygad om att soldaterna i IA06 kommer att klara sina uppgifter väl.

– Ett liknande kompani i Liberia fungerade utmärkt. Det räckte med att de visade sig för att lugna ner situationen.

Hermansson förklarar med ännu ett uttryck på engelska, "firm, fair but friendly", ett fast men vänligt uppträdande.

Undviker strid

Det är alltså med styrkedemonstrationer och förhandlingar man i första hand ska tackla svåra situationer. "Show force" som P7-chefen överste Lars Hammarlund uttrycker det.

– Vi ska deskalera konflikter och till var-

je pris undvika strid, men vi tränargivetvis för det allra värsta.

Samverkansofficeren löjtnant Magnus Forsberg beskriver stämningen i kompaniet som mycket god.

– Vi är arbetskamrater och kolleger. Motivationen är hög och det ställer samtidigt stora krav på övningsledare och chefer.

Är detta första steget mot en yrkesarmé?

– Nej vi behöver värnplikten för att få det rätta underlaget. De svenska soldaterna har multipel kompetens, det vill säga där finns en snickare när vi behöver en eller en elektriker när det krävs en sådan, säger Joon Hermansson.

Vi beger oss ut på det vidsträckta övningsfältet i alldeles nya Mercedes "Geländewagen" för att träffa en del av kompaniet. Löjtnant Jonas Pettersson som kommer från nedlagda P18 på Gotland leder ett körpass med kompaniets stridsfordon 90-vagnar, snabba och eldkraftiga med sina 40-millimeters automatkanoner.

Vi gjorde nytta

Håkan och Patrik, lastbilschaufför respektive bilmekaniker från Borås kör kompaniets bärgningsvagn. De har följts åt sedan grundutbildningen i Skövde för fem år sedan och har tjänstgjort tillsammans i Liberia.

Magnus Forsberg är informationsofficer i IA06 och även medarbetare i denna tidning.

– Varmt och skönt och intressant, kommenterar de månaderna där. Vi gjorde nytta. Befolkningen var positivt inställd till oss.

De båda boråssoldaterna tillhörde chefens snabbinsatsstyrka men blev aldrig direkt invecklade i strid.

Vad driver dem?

– Kamratskapet, äventyret, att se nya platser, att träffa nya människor, svarar Patrik.

Han medger att det är lite macho.

– Men det är ju macho bara med lumpen, så få som gör den i dag.

De har ett avspänt förhållningssätt till riskerna.

– Det är ju det vi tränar inför. Vi känner oss trygga med utbildningen och vi litar på kompisarna.

De anhöriga ställer upp.

– Min morsa är mer orolig när jag kör bil på riksväg 40, säger Håkan.

Båda vill fortsätta soldatlivet. Nordic Battlegroup hägrar. Men för deras del blir det i så fall först 2011. Och gärna med bättre löner.

Vi besöker en annan del av fältet. Där pågår en stridsövning. En av kompaniets skyttegrupper anfaller i skogen. Det är varmt och soldaterna svettas under uniformer, skyddsvästar och annan utrustning.

– Afghanistan är näst Irak det farligaste landet just nu, säger en av gruppcheferna till mig.

Han heter Fredrik men till reglerna hör att efternamnen skall skyddas. Det börjar brännas för svenska soldater i internationell tjänst. ■

MILITÄRA MINNEN

Avkoppling i fält

AV FLAGGORNA att döma är fotot taget efter unionsupplösningen. Några officerare har samlats, kanske efter en övning, för att dricka några pilsner i det fria i sällskap med damen i boan och stråhatt.

EN ANNAN TID i ett nytt sekel. En stunds avkoppling kring tältet kanske för en av de första kullarna värnpliktiga med sina stambefäl.

Ett dragspel ger förströelse och en av soldaterna i grötmundering håller en ryktborste i näven, vilket tyder på att förbandet är hästanspant.

Men var är fotot taget? Kanske på ett av de många lägerplatserna, en rest från indelningsverket.

FOTO: GERT EKSTRÖMS BILDARKIV

Första övningen med polisens elitstyrka

● Dalapolisen får ett tips om ett rån mot en värdedepå. Stor risk för konfrontation med beväpnade rånare föreligger. Rikskriminalpolisens nationella insatsstyrka sätts därför in.

Det var förutsättningen för den gemensamma övning som rikspolisstyrelsens nationella insatsstyrka, NI, genomförde tillsammans med delar av Dalar-nas insatskompani en onsdag i april.

Hemvärnssoldater var figuran-ter och B-styrka.

I Långshyttan blev det sammanstöt mellan polisen och de soldater som spelar rånarna. Rånarna riggade ett bakhåll för insatsstyrkan.

Ett par skåpbilar uppenbarar sig vid grinden till industriområ-det. De kör båda in i hög fart, men förarna anar oråd och bi-larna svänger av för att genom-föra en omfattning av målområ-

Polisens insatsstyrka väcker respekt.

det. Det går några spända minu-ter, men sedan så mynnar all väntan ut i en häftig samman-stöt. Rånarna upptäcker insats-styrkan och öppnar eld, vilken

snabbt besvaras.

Men rånarna tvingas så små-ningom bakåt av polismännens disciplinerade eldgivning och snart har övningsledningen

dömt ut flera rånare som skada-de. NI fullföljer sin framryck-ning och säkrar de två figuranter som spelar värdetransportörer. En andra sammanstöt sker och fler rånare slås ut eller omhän-dertas. Snart kan man konstate-ra att terrängen är säkrad och att alla rånare blivit oskadliggjorda eller omhändertagna och där-med avbryts momentet.

I utvärderingen framför natio-nella insatsstyrkans ledning en önskan om att öva med Dalar-nas insatskompani igen. Ställfö-reträdande kompanichefen kap-ten Anders Svenson:

– Vi får hoppas att tillämp-ningsbestämmelserna till lagen om andra myndigheters stöd till polisen kommer att ge en upp-fattning om vad som kan övas under gemensamma övningar i framtiden.

TEXT & FOTO:
ANDREAS SVENSSON

Svårt nosa bland svavelångor

Värdefullt att polisdistrikten känner till statusen på hemvärnets hundekipage och militära insatschefer, MIC.

● Södertörnsgruppen övade i samverkan med polis och brand-försvaret hundekipage och militä-ra insatschefer, MIC:ar i Rosla-gens och Södertörns hemvärns-bataljoner.

Upplägget var en dags teoriut-bildning i räddningstjänst. Hur polis och brandkår arbetar vid olyckor och hur samverkan kan ske med Försvarsmakten. Under en dags praktik gällde att på området för Nynäshamns olje-raffinaderi hitta ett antal för-svunna och skadade personer. Man tänkte sig att en av olje-cisternerna havererade vid rå-oljefyllning och en explosion med kraftig brand uppstod. När branden var under kontroll sak-

nades 17 personer och via ATK larmades Amf 1 med en begäran om att kalla in ett antal hund-ekipage och MIC:ar.

MIC:arna var först på olycks-platsen och fick en inledande order av polisinsatschefen, PIC. Denne satte in MIC:arna i läget och fick då reda på vad som ha-de hänt och kunde sedan sätta igång med sitt arbete. Området indelades i segment som skulle genomsökas av hundgrupperna. När hundekipagen anlände kunde de påbörja eftersöket omedelbart. Fyra hundgrupper med ett gruppbefäl och fyra hundar i varje grupp arbetade inne på området bland cister-ner, rörledningar, het ånga, olje-

spill och svavelångor. Området är mycket olik från den skogs-miljö som hundekipagen är va-na att arbeta i. Efter fyra timmar hade samtliga figuranter rap-porteras till PIC som hittade.

Mental förberedelse

Trots att många aldrig hade trä-fats tidigare fungerade samar-betet mycket bra i grupperna. Polisinsatschefen fick också lära känna vissa militära insatschefer inom Roslagens- och Söder-törns hemvärnsbataljoner. Det borgar för ett bra samarbete i framtiden om kontakter behö-ver tas och kompetens som den-na efterfrågas.

Uppföljningen bestod i utbild-

ning i kamratstöd och debrie-fing. Det gäller också att ha den mentala förberedelsen för vad man som hundekipage faktiskt kan hitta under sitt eftersök.

Denna övning är ett första led i att etablera kontakt mellan hemvärn och polis på Söder-törn. Det är värdefullt att Söder-törns polisdistrikt känner till statusen på hemvärnets hund-ekipage och MIC:ar. För hund-tjänsten var denna övning vik-tig, därför att även hundtjänsten går från skogen mot orten. Då gäller att skaffa sig miljökän-ne-dom och erfarenheter av detta nya koncept.

MJ HELEN FALK
SÖDERTÖRNSGRUPPEN

Skaraborg bevakade flygvapnet

● Hemvärnet bemannade Ska-raborgs flygflottilj inför flygvap-nets 80-års jubileum och skötte bevakningen när de värnpliktiga inte fanns tillgängliga. Uppgif-ten löstes under dag och natt i

fem dygn av 32 man i samband med uppvisningar och utställ-ningar.

Skaraborgs hemvärn tillsam-mans med Bohus-Dal delade på ansvaret för hemvärnets rekry-

teringsbuss under utställnings-tiden. Man beräknade att cirka 10 000 personer besökte flottil-jen under fredagen och 40 000 under söndagen.

ROLF LARSSON

Danskt flottbesök i Karlstad

Danska patrullfartyget MHV 804 Andromeda gjorde under 12 dagar en 200 mil lång seglats via Göta älv, Vänern, Göta kanal runt Östersjön och hem. Då besökte man bland annat Karlstad.

● Det danska hemvärnet är uppdelat på armén, marinen och flygvapnet. I Karlstads vänort Horsens med 83 000 invånare finns 130 män och kvinnor som tillhör det marina hemvärnet, det räcker till bland annat tre besättningar om tolv man att bemanna Andromeda. Avtalet om tjänstgöring säger minst 24 timmar årligen men, som flottiljchefen 1:e löjtnant Poul Sørensen säger:

– Det kan lätt bli 200 timmar med den här tjänsten, och vi har inga problem med rekrytering.

Man har 18 stycken patrullfartyg av samma typ plus ett antal av ett annat slag. Varje veckoslut tjänstgör minst två stycken.

I området vid Öresund och Stora Bält förekommer mycket livlig sjötrafik. Det är viktigt att utöva territoriell kontroll genom att visa flaggan och göra observationer.

Rutinkontroller

Ibland kan den lokala polismästaren besluta att polismän får följa med ombord och man stoppar fartyg och fritidsbåtar och gör rutinkontroller av behörigheter och utrustning.

– Vi utgör också en del av beredskapen vid miljöskador, säger Poul. Med ett stort antal gamla tankers från öst med en-

MHV 804 Andromeda i kvällssol i Inre hamnen i Karlstad.

Vice fartygschefen sergeant Jørgen Brochmann och stf flottiljchefen löjtnant Christian Andersen bläddrar i sjökorten.

kelskrov är det inte en fråga om, utan när, det sker ett stort oljeutsläpp.

Kombinationsresa

Andromeda har tolv mans besättning, varav två officerare. Fartyget gör tolv knop och har just nu inga vapen ombord, fast lavettage för kulsprutor finns för eventuellt bistrare tider. Ändamålet med resan är flerfaldigt.

Man gör en längre resa i utbildningssyfte och för att få erfarenhet. Även Söderköping, Kalmar och Borgholm besöktes av de glada danskarna. Resan var en kombination av nytta och nöje.

– Det är inte alla som får möjlighet att göra en sån här fin sjöresa utan att det kostar något, säger Poul Sørensen.

TEXT & FOTO:
LARS-ERIC SUNDIN

Alla borde få känna hettan mot kinderna

● Bataljonschefen ringde när jag var på jobbet på fredag eftermiddag. "Det har gått larm", sa han. "Jag skall fatta mig kort. Ett stort skogsområde brinner några mil upp efter älven. Kan du komma?"

Jag hade inte en tanke på skogsbränder trots att sommaren varit väldigt varm och torr, men efter någon minuts kontroll av dagens övriga begivenheter så ringde jag tillbaka till honom och sa att jag tänkte dyka upp och slängde mig i bilen

och dundrade hem efter min vanliga pendlingsväg.

Kläder och annan utrustning huller om buller i bilen men jag hann vara på plats några minuter innan avfärd mot skogen.

När vi kom fram så sattes vår grupp in i bekämpningen av eldsvådan. Brandmän som varit i gång ett dygn hälsade oss varmt välkomna och berättade hur vi skulle gå tillväga. Ett parti av den brinnande skogen överlämnades åt oss.

Vi var två dussin man och den

överbärande delen var i tjugofemårsåldern, jag höjde medelåldern betydligt i alla fall.

Alla människor borde få vara med om att bevittna en riktig skogsbrand av format. Där vi var brann ungefär etthundra hektar prima skog upp. Alla borde få vara med om att känna hettan mot kinderna och dra in röken i näsborrarna för att verkligen kunna förstå allvaret. Alla borde få höra hur tallarna låter när elden härjar dem.

Alla borde också uppskatta det

arbete som brandmän och frivilliga utför.

Jag blev lite rörd, ganska mycket egentligen, när jag såg de här människorna jobba i ursinnigt tempo för att rädda naturen. De ifrågasatte inte vad de höll på med utan arbetade i sina sotiga anletens svett ända till långt in på natten.

Det finns ett stort behov av att göra nytta nedärvt i alla människor.

PER SÖDERBERG
BODENS HVBATALJON

KFÖ ger mer för satsad tid

Sörmlands insatskompani visar att maskineriet fungerar bättre med långa övningar.

Sörmlandssoldaterna får poliseskort på Valhallavägen fram till högkvarteret.

● Ni är bevisligen ett fungerande förband med resurser, kompetens och förmåga att lösa uppgifter på annan ort, under lång tid samt med högt resultat. Ni har dessutom visat upp Hemvärnets förmåga inför Högkvarterets personal på deras eget område Lidingövägen 24. Övningsledaren kapten Ekstrand sparade inte på beröm eller röststyrka när den nio dagar långa övningen avslutades för Södermanlands insatskompani.

Nio dagar är en evighet när man talar om hemvärnsövningar. Nio dagar har gjort stor skillnad och har väsentligt höjt kompaniets förmåga. Därtill har gemenskapen blivit starkare i grupp, pluton och kompani. Nio dagar har bevisat att hela maskineriet fungerat.

Ribban höjdes hemma

Fyra dagars repetitions- och kompletteringsutbildning på hemmaplan lyfte upp kunskapsnivån på all personal. Tempot var högt, dagarna långa och endast fordonsförarna fick sex timmars sammanhängande vila. Efter nästan fem dygn med helgövningstempo var det många kroppar som var rejält trötta och tömda på energi. Det sista dygnet hemma med byggande av sandsäcksvärn framkallade fält-

Koncentrerade sinnen när plutonchefen ger order inför bevakning av HKV.

Ett omtänksamt kok fixade tuggben till hundarna och färska kanelbullar till soldaterna.

koma här och var. En välbehövlig återhämtare med bastubad, tvättbyte, chips och lättöl höjde markant värdet på soldaterna inför fordonsmarschen mot Högkvarteret.

Imponerade generaler

Klockan 17:35 rullade Södermanlands insatskompani in på Högkvarteret utan särskild reaktion från kvarvarande personal. Stor skillnad var det på morgonen när bilden var en helt annan med bemannade värn, checkpoints och understödsvapen. Många frågade om det hänt något när personal och besökare utsattes för den utökade identitets- och behörighetskontrollen. Ingen slapp igenom utan kor-

rekta papper oavsett om du var general eller budbilschaufför.

– Imponerande, sa generallöjtnant Mats Nilsson om bevakningen kring Högkvarteret, så här skulle vi ha det varje dag. Det har pratats om hemvärnet hela dagen på hela Högkvarteret sa major Mats Stedt från Rikshemvärnsavdelningen. Tack vare Södermanlands insatskompani har flera hundra av Högkvarterets personal nu en dagsaktuell bild av hemvärnet. Tidigare var det nog inte många förutom oss som var uppdaterade, säger Mats Stedt.

Hög puls i finalen

Inbrottslarmet går 02:15, centralvaken larmar insatskompaniledningen och ordern rinner väloljad genom organisationen. Patrullen är snart på plats och får information om vilka larmsektioner som löst ut. Hundekipaget tar täten med. Det är stort och spännande att få jobba med sök i Högkvarterets lokaler, helt okända för soldaterna och dessutom med hund. Resultatet efter knappa två timmars eftersök är att tre inkräktare är omhändertagna enligt alla regler och patrullen får högt betyg av både övningsledning och figuranter. Övningarna hemma med insatsregler, strid i bebyggelse och skyddsvaktsmomenten satt i ryggmärgen.

När ordern omgruppering kom återstod knappt ett dygn för fordonsmarsch hem, vård av materiel samt utvärdering. Men denna gång hade kompaniet fått åtta dygn av övning vilket gjorde tiden för vård kort i jämförelse med en helgövning. Utbytet av satsad tid och resurser var mycket större än normalt enligt de utvärderingar som gjorts på soldat-, pluton- och kompaninivå. Utvärderingar som ingår i den rapport som skickas till rikshemvärnsavdelningen och arméns taktiska kommando för beslut om en fortsättning av KFÖ i hemvärnet.

TEXT & FOTO: BO ERIKSSON

Hemvärnsflyget fungerar som en sensor för bataljonerna.

FFK jobbar prestigelöst för hemvärnet

Frivilliga flygkåren kan uppträda överallt och lösa en mångfald uppgifter.

Iett krisläge kan flyg vara enda transportmedlet för vitala reservdelar, materiel i övrigt, chefer eller andra nyckelpersoner. Och vad har vårt flygvapen då att komma med? Stora tunga Herkulesplan, alldeles för få helikoptrar samt stridsplan som kräver markpersonal och specialutrustning för att kunna starta.

Då har vi istället hemvärnsflyget, alltså Frivilliga flygkåren, FFK, som samarbetar med flygskolor och privata flygklubbar. Dessa har lätta sportplan som i princip kan landa och starta från platser där våra militära plan inte kan komma i fråga. Det finns påfallande många civila flygfält och så har vi vägar och plana fält.

Har dispens

I slutet av april fick jag följa med hemvärnsflyget, närmare bestämt 412. flyggruppen vid en övning i lågflygnavigering. Normalt får civila plan inte flyga på lägre höjd än 150 meter, men FFK har dispens att gå ner till 50 meter. För att få lågflyga krävs, förutom vanligt flygcertifikat, fyra dagars extra utbildning.

Man måste se upp med hinder som inte finns utsatta på flygkartorna. Vanliga större radiomaster är utmärkta, medan man själv måste upptäcka vindkraftverk och GSM-master. Vindsnurrorna i ljus färg är lätta att se, men de låga GSM-masterna dyker upp plötsligt, som hotfulla mörka fackverkskonstruktioner.

Under första passet flög vi från SAAB-fältet över Östgötaslätten och in över sjön Roxen. Där rådde bleke på sjömansspråk. Inte en våg, inte en krusning på ytan och

man saknade helt referenspunkter. Utan höjdmätare hade det lätt kunnat bli felbedömningar, med ödesdigra konsekvenser. Piloterna var överens om att scenariot var obehagligt.

Nära trädtopparna

I nästa pass flög vi från SAAB-fältet ner över Kindabygden till Hultsfred och följde delvis Stångådalsbanan i så nära trädtopphöjd vi fick vara. Flygkartorna har skala 1:250 000. När FFK flyger chefer inom hemvärnet händer det att piloten navigerar efter flygkartan, ända till dess att man nästan är framme. Då får hemvärnschefen försöka själv, med hjälp av gröna kartan i skala 1:50 000. Inte helt lätt, en bra övning. Vi landade på Hultsfreds fältet, förtärde med havd matsäck medan ordregivning och förutsättningar gavs inför den tredje och avslutande övningen.

Vi flög med enmotoriga lågvingade Pi-

perplan, i mitt fall hette modellen "Archer", som höll en marschfart på cirka 200 kilometer i timmen. På den låga höjden viftar trädtopparna förbi. Det går undan.

412. Flyggruppen var fulltalig så när som på två man som inte kunde komma på grund av civila arbeten. De flesta arbetar inom företag med verksamhet inom flygsektorn. Flyglärare, piloter, flygtekniker. På overallerna bär man sina militära gradbeteckningar. Militären förordnar, men för urvalet svarar gruppen. Medlemmarna är hemvärnssoldater och räknas som kombattanter.

Det är inte ofta man kommer i kontakt med en så prestigelös samling människor. Alla jobbade för den givna uppgiften, det enda som var intressant var ett bra slutresultat.

TEXT & BILD: PER SJÖSWÄRD
LIVGRENADJÄRGRUPPEN

412. Flyggruppen nere på Hultsfred: Bert Norgren, Lars Östling, Per Englund, Krister Bergsvik, Peter Sjöström och chefen Lars Andersson. Bo Svedevall och Björn Rahm arbetade på sina civila jobb.

Vi blir en militärmakt att räkna med

JAG KAN FÖRSTÅ att många anställda och värnpliktiga med lång utbildning och hög nivå känner frustration över den senaste tidens rationaliseringar och budgetnedskärningar. Jag har själv upplevt detta som anställd inom en annan statlig bransch. Jag vill dock infoga ett stort men. I realiteten är det som sker liktydigt med att man skär bort en hel del av organisationens, förlåt uttrycket, dödkött. Nu menar jag inte försvarspersonal som jag är övertygad har en hög kompetens och utvecklingspotential. Med dödkött menar jag främst lagerhållen gammal materiel, samt en del gammalmodigt tänkande.

Man ska i stället se försvarets omorganisation som en gigan-

"Vem kunde drömma om svenska mekförband i Afrika eller marina operationer i tropiska vatten?"

tisk omrustning. Vi skänker nu iväg omodern materiel (och gammalt tänkande) och börjar om på ny kula. För vem kan inte fröjdas över det som blir kvar?

VI HAR EN modern beredskapsstyrka och utbildad personal som kan ingå i vilket Nato-förband som helst från dag ett utan vidareutbildning. Hel-svenska förband kan tjänstgöra över hela världen. Vem kunde drömma om svenska mekförband i Afrika eller marina operationer i tropiska vatten? Detta och förlängningen av HMS/Gotlandes övningskontrakt med US Navy samt flertalet internationella uppdrag visar väl vilken personell och materiell kapacitet vi har.

Sammantaget, menar jag, visar detta på att inriktningen på den svenska försvarspolitik är bra och kommer att leda till att vi framgent kommer att vara en militärmakt att räkna med, främst internationellt i begränsade operationer.

NU HAR VI rensat vapenkistorna från allt gammalt och gjort oss av med panelborstar och zinkhinkar. Den materiel som anskaffats är modern och effektiv. När hotbilden en gång i framtiden skärps så behöver vi inte möta fi i skyttegropar med musergevär utan med modern utrustning och modern taktik. Vem kan inte gilla det läget?

FURIR L. FREDRIKSSON
GÄVLE HVKOMPANI

Oliktänkande får inte rensas ut

MAN BÖR OMARBETA hemvärnshandboken så att det tydliggörs hur, varför och vem som har befogenheter att avskeda folk från deras befattningar.

En del har verkligen förstått hur det fungerar i praktiken.

Trots allt prat och skrivelser om att det är demokratiska värdegrunder som gäller så är det inte så i verkligheten. Att inte alla fattar beslut är givet. Så långt tror jag att de flesta är eniga. Att man kan åberopa misstroende mot en hemvärnskamrat bara för att hon eller han uttrycker sina personliga åsikter i fria medier eller öppet på ett möte anser många vara en klar kränkning mot den drabbade.

MAN KAN VERKLIGEN fråga sig om medinflytandeorganen var menade att användas för att rensa bort oliktänkande eller för att med kraft hävda hemvärnspersonalens krav (då vi ställer upp frivilligt) eller behov gentemot uppdragsgivaren. Det var en klok bataljonschef som blev intervjuad i hemvärnstidningen. Han menade att vi skall akta oss för uttrycken "mitt kompani, min bataljon" etcetera. Uppenbarligen finns det chefer som har tendensen att se på den frivilligt engagerade personalen på det viset.

Jag tycker att man från högsta ledningen bör göra ett uttalande som klargör om vi ska likriktas och tycka likadant om allting el-

"Att uppmana sina underställda att aldrig dryfta missförhållanden med fria medier är ett brott."

ler om vi ska uppmuntras att tackla uppgifterna med egen kreativitet. Det torde underlätta beslutsvandan för presumtiva avhoppare eller för dem som tvekar att ta värvning. Man bör omarbota hemvärnshandboken så att det tydliggörs hur, varför och vem som har befogenheter att avskeda folk från deras befattningar. Det bör även tydliggöras vad som får föranleda ett entledigande från en befattning. Skall oliktänkande vara ett sakligt skäl?

ATT MAN TAR tillfällen i akt och straffar dem som öppet står för sina åsikter är en farlig väg ur demokratisk synvinkel. Tänk på, att om en dialog inte kan föras öppet där den bör föras, så förs den alltid någon annanstans med någon annan. Att uppmana sina underställda att aldrig dryfta missförhållanden med fria medier är ett brott. Att genom

sitt agerande och uttalanden underförstått skapa en rädsla hos underställd att befattningen hänger löst om du kontakter fria medier är ej heller tillåtet.

Med anledning härav skulle det vara intressant att veta om man som hemvärnskompanichef har rätt att belägga underställda med tystnadsplikt vad gäller ett demokratiskt kompaniråd som eventuellt behandlar ärenden typ "misstroendeförklaring". Någon som vet? Då det kan uppstå en sådan situation i framtiden kan det vara bra att veta då svaret ej står att finna i tillgänglig hemvärnslitteratur. Då jag personligen blivit utsatt för repressalier av enskild chef för att han inte accepterade att jag föreslog självkritik och dialog med underställda ser jag mig nödgad att skriva under pseudonym för att undvika framtida obehagligheter.

Visst vore det trevligare att veta vem som tycker vad, men en del av hemvärnskulturen gnagnar inte den modellen. Måste bara säga att hemvärdet består av minst 99 procent reko, kämpande, oppoffrande, kamratliga, kompetenta människor, så det så.

D.I.F

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärdet,
Debatt, 107 85 Stockholm

Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se

NBG-soldaten blir 300 gånger dyrare

GENERALDIREKTÖREN för Försvarsmakten Marie Hafström säger i föregående nummer av denna tidning att "Proportionerna är omöjliga att bedöma ..." som svar på frågan om det kan stämma att en soldat inom NBG – den nordiska stridsgruppen inom EU – kommer att kosta 100 gånger mer än en hemvärns soldat som kostar 12 000 kronor per år (500 miljoner i årskostnad för Hemvärnet delat på 42 000 soldater). Av detta kan den menige få 300–400 kronor om han gör sina avtalade timmar på rätt sätt.

SVENSKA SOLDATER

i utlandstjänst kostar nu cirka 1,5 miljoner kronor per år (KFOR och UNIMIL i Liberia). ÖB sa den 24 september 2004 i en intervju i försvarets intern-TV: "Tyvärr ger de förändrade förutsättningarna ett underskott på drygt 4 miljarder kronor, fram till 2008." Drygt 4 miljarder kostar investeringen i NBG fram till 2008, enligt ÖB. Han kanske har koll på vad det kommer att

kosta att ha 1 100 eller blir det 1 200 man, beredda till aktion inom 10 dagar. Blir prislappen för denna beredskap 1 miljard eller?

SKULLE DET BLI fråga om att sätta in styrkan kommer de förbättrade avtalsvillkoren för utlandstjänst knappast att göra insatsen billigare per man, det vill säga 1,5 miljoner per man och år.

I Sverige kostar det 35 000 kronor per timme som JAS 35 Gripen är i luften. Anta att insatsen kräver att två plan, i genomsnitt, är i luften alltså 17 500 timmar per år. Denna flyginsats skulle kosta drygt 600 miljoner – i Sverige. Får man denna insats för 1 miljard vid en eventuell insats? En stridsgrupp måste dessutom ha tillgång till en omfattande transportapparat, artilleri, pansar, sjöstridskrafter. Om flyginsatsen kostar 1 miljard så kan nog allt det andra också kosta 1 miljard och då närmar vi oss en total kostnad på 4 miljarder eftersom 1 100 man trupp kostar minst 1,6 miljarder.

"Denna ständiga jourorganisation – hemvärnet – kostar knappt 1 krona och 40 öre i timmen per soldat ..."

Vi får på detta sätt en kostnad på ungefär 3,3 miljoner kronor per man och år i NBG, vilket är 300 gånger mer än vad en hemvärns soldat kostar. Proportionerna är av denna storleksordning och således möjliga att bedöma. Sedan är det en annan fråga om de är rimliga. Orimlig

är i alla fall ersättningen till menige man i hemvärnet – nivån är en förolämpning och konstruktionen olämplig för vår verksamhet.

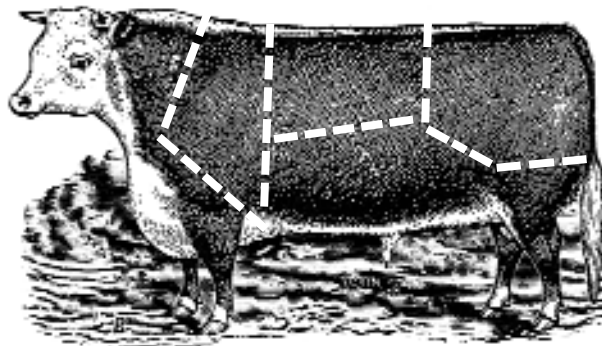
Övertorneå Norra Hemvärnskompani tog ett uttalande med denna innebörd vid sin senaste årsstämma. Vår vilja att vara delaktiga i samhällets skydd – inte bara mot ett i dag mindre sannolikt invasionshot, utan mot allehanda påfrestningar – måste tas på allvar av demokratiska och ekonomiska skäl. Denna ständiga jourorganisation – hemvärnet – kostar knappt 1 krona och 40 öre i timmen per soldat, varav den menige får mindre än 5 öre idag. Vackert tal om hemvärnet är bra. Konkreta åtgärder är bättre. Vi uppmanar försvarsledningen, inklusive GD Marie Hafström, att påverka regeringen så att den menige soldaten i hemvärnet får en premie värd namnet.

ÖVERTORNEÅ
NORRA HEMVÄRNSKOMPANI
SVANTE LEJON
CHEF FÖR STAB O TROSS

Partierna kan inte svära sig fria från slakten

EFTER ÖVERBEFÄLHAVARENS meddelande att Sverige inte längre har behov av de äldsta JAS 39-planen har ett antal politiker förfasat sig över den kapitalförstörelse det skulle innebära att skrota planen. Alternativet är mycket troligt då det knappast är någon trängsel av presumtiva köpare kring planen. Från miljöpartihåll har man talat om att utkräva någon form av politiskt ansvar över den felsatsning som inköpet av alldeles för många JAS-plan innebar. Den observanta frågar sig dock vem miljöpartiets talesmän i försvarsdebatten tänker utkräva ansvar av. De har ju faktiskt själva tämligen aktivt medverkat i den serie av beslut som lett fram till överbefälhavarens uttalande.

Genom de försvarsbeslut som fattats med början år 2000 har både de politiker som nu förfasat sig och de som tiger om för-

svaret medverkat till en enorm kapitalförstörelse, mycket större än den som upprör miljöpartiet idag. Sverige har skrotat och skänkt bort materiel som kostat skattebetalarna miljard efter miljard. På detta sätt har också försvarsmakten avvärjats och dessutom förhindras en återtagning av vårt lands försvarsförmåga vid en ändrad hotbild. Genom detta agerande har man också försatt Sverige i en beroendeställning gentemot utlan-

det. Numera är vi beroende av främmande makt för att tillgodose vårt materielbehov om något oförutsett skulle hända.

KNAPPAST NÅGOT PARTI kan svära sig fritt från ansvar för den slakt på den svenska försvarsförmågan som genomförts de senaste tio åren. I sin iver att skapa ett modernt insatsförsvar har man raserat allt som påminner om det förhatliga invasionsförsvaret. Den organisation som

återstår kostar lika mycket som förr och har inte ens förmåga att i fredstid övervaka vårt luftrum och våra farvatten. Den kan bara symboliskt försvara Sveriges territorium mot någon form av beslutsamt angrepp.

Sverige behöver inget invasionsförsvar idag men vi behöver heller inte ett försvar som slukar miljard efter miljard och bara kan lösa internationella uppgifter. Vi måste ha tillräckliga resurser för att inte vara låsta till andra utan kunna välja vår egen väg i säkerhetspolitiken. Politikerna har startat en process som man tydligen inte kunde förutse slutet på. Man kan inte nu, när följderna av folkförsvarets nedläggning och expeditionskårens införande blir tydliga, avsvära sig sitt eget ansvar.

ANDERS KARLSSON
OCH BERTIL KANTOLA
KIRUNA/MÄNNIKKÖ

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din utbildningsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

En rejäl smäll till minne av Krylbosmällen

Vilken j-la smäll, skulle Jönssonligans Dynamit-Harry ha ropat om han varit åskådare till den pyrotekniska laddning som avfyrades på eftermiddagen den 13 maj i dalomska Krylbo.

En smäll som utgjorde rekonstruktionen av den stora Krylbosmällen 19 juli 1941 då hela stationsområdet förvandlades till ett eldhav under några dramatiska morgontimmar.

Klockan var sjutton minuter över fem när de första explosionerna hördes vida omkring. Ett tyskt godståg, fullastat med ammunition på väg till Norge, exploderade, men turligt nog omkom ingen under explosionen eller i de efterföljande bränder som tog flera dagar att bekämpa.

"Nya Krylbosmällen" skedde i ett betydligt fredligare och en mera organiserad miljö. Ett arrangemang som tillkommit tack vare att den persontrafiken på svensk järnväg firar 150 år under 2006. Jubileumsdagarna i Krylbo lockade storpublik till arrangörernas belåtenhet.

Allmän mobilisering

Krylboarrangemanget hade allmän mobilisering som tema under de två dagarna. Allt började redan på fredagseftermiddagen då ett beredskapståg med "soldater", många före detta men även aktiva hemvärnsmän och medlemmar i "Föreningen Beredskapstid 1939–1945", avgick från Stockholms central med destination Krylbo.

Efter ankomst upprättades läger och sedan anslöt dagens aktiva hemvärnssoldater i form av en kokgrupp från Avesta hemvärnskompani anförda av Nils-Erik Eklöf.

-Det är kul att det händer något lite större i Krylbo. Samtidigt är det väl på tiden att den betydelse som Krylbo hade under kriget som knutpunkt uppmärksammas. Krylbo på den tiden var en stor järnvägsort med många tusen anställda vid järnvägen, berättar Eklöf innan han

Alla ambulanser under krigsåren var långt ifrån motordrivna ...

Johan Rydén, Stockholm och Nils-Erik Eklöf, hemvärnet i Avesta.

Agne Sjögren var en av initiativtagarna till rekonstruktionen av Krylbosmällen.

fortsätter att koppla ihop rören till ångkokaren. Överhuvudtaget var det många före detta och aktiva hemvärnsmän och -kvinnor som figurerade under de två jubileumsdagarna.

Mest långväga bland "soldaterna" var Gert Billingsdal och hans kompis, Per Helgesson från

Gert Billingsdal och Per Helgesson, Skeplanda.

Skeplanda Hemvärnsområdes kulturförening. Båda aktiva i Ale-Kungälv's hemvärnskompani.

- När Skeplandas HVO lades ned var vi ett antal aktiva som inte ville splittras eftersom vi var ett himla kul gäng som haft mycket roligt. Dessutom finns det en rad prylar och utrustning

i vår hemvärnsgård som vi ville bevara. Nu har vi inrett ett litet museum i lokalen som faktiskt lockar en och annan besökare, berättar Gert innan det är dags för kvällsuppställning.

Viktigt med historia

Ungefär en gång i månaden är Gert och Per aktiva som tidstrogna beredskapssoldater i olika sammanhang.

- Före Krylbo var vi i Herrljunga och deltog i en av Hemvärnets aktiviteter. Jag tycker det är viktigt att vi i Sverige inte glömmer bort den betydelsen som försvaret har spelat under många decennier. I dag är det inte mycket kvar och då är det kanske än viktigare att påminna om historien, säger Per Helgesson innan uppställningssignalen från lägrets trumpetare ljuder.

Menige 7314 Sundin från Sundsvall tar en paus i gröngräset. Bengt Sundin är tekniskt ansvarig för elloket anno 1936 och vagnar som kommit från Stockholm och kan glädjas åt att färden gick helt utan tekniska bekymmer. Till vardags ingår Bengt i Sundvalls hemvärnsbataljons underhållspluton, men dessa dagar är det intresset för både järnväg och militaria som står på hans schema.

När lördagens jubileumståg, anført av det frustande ångloket SJ E 1189 (byggt 1913 i Trollhättan), ankommer till Avesta/Krylbo station står hedersvakten bestående av fyra hemvärnssoldater och två lottor, anförda av kapten Kenneth Landgren, aktiv inom Beredskapstid 1939, uppställda i givakt.

Ur tåget kliver flera hundra passagerare och jubileumsdagen har inletts. För de som inte kunde vara där har Krylbosmällens general, för dagen iklädd kaptensuniform m/39, Agne Sjögren ett glädjande besked: - En summering av arrangemanget kommer att sändas i någon av tv-kanalerna senare i höst.

TEXT & FOTO: STEFAN BRATT